

ΤΕΙ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**«ΕΓΚΛΗΜΑΤΑ ΛΕΥΚΟΥ ΚΟΛΑΡΟΥ
(ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΕΓΚΛΗΜΑΤΑ)»**

**ΦΟΙΤΗΤΗΣ: ΚΟΥΤΡΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ,
ΑΜ: 2013160**

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: ΓΕΩΡΓΟΥΝΤΖΟΣ ΑΝΤΩΝΙΟΣ

**ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ, 2017
ΚΑΛΑΜΑΤΑ**

**«ΕΓΚΛΗΜΑΤΑ ΛΕΥΚΟΥ ΚΟΛΑΡΟΥ
(ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΕΓΚΛΗΜΑΤΑ)»**

Ευχαριστίες

Θεωρώ υποχρέωσή μου να ευχαριστήσω θερμά τον επιβλέποντα καθηγητή μου κ. Αντώνη Γεωργούντζο για την ουσιαστικής σημασίας πολύτιμη υποστήριξή του.

Επιπρόσθετα, οφείλω να αφιερώσω την πτυχιακή μου εργασία στην οικογένεια μου για την συμπαράσταση που μου παρείχε σε όλα τα χρόνια της φοίτησής μου στο Τ.Ε.Ι. Πελοποννήσου.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η εγκληματικότητα, στη συνείδηση των περισσοτέρων, είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με την άσκηση βίας, τη σωματική βλάβη μέχρι και την δολοφονία. Όμως, τα εγκλήματα δύνανται να εντοπίζονται και με λοιπές μορφές, που δεν έχουν άμεση σχέση με την εκδήλωση βίας. Τέτοια παραδείγματα συνιστούν τα οικονομικά εγκλήματα που διαπράττονται στη σφαίρα της οικονομίας και επιφέρουν, πρωτίστως, οικονομικές επιπτώσεις. Οικονομικά εγκλήματα, μεταξύ άλλων, αποτελούν η φοροδιαφυγή, το ξέπλυμα βρώμικου χρήματος, το παράνομο εμπόριο και η υπεξαίρεση. Μια ιδιαίτερη κατηγορία οικονομικών εγκλημάτων συνιστούν τα εγκλήματα του λευκού κολάρου που διαπράττονται, συνήθως, από άτομα που ανήκουν σε ανώτερες κοινωνικές και οικονομικές τάξεις στα πλαίσια της επαγγελματικής τους δραστηριότητας. Στα εγκλήματα του λευκού κολάρου κατατάσσονται, λόγω χάρη, οι κάθε λογής απάτες, η δωροδοκία και η διαφθορά, καθώς και το ξέπλυμα βρώμικου χρήματος που αναφέρθηκε προηγούμενα. Με την παρούσα βιβλιογραφική ανασκόπηση επιδιώκεται να καταστεί σαφές στον αναγνώστη το ακριβές περιεχόμενο των εγκλημάτων του λευκού κολάρου, καθώς και η έκταση που αυτά λαμβάνουν διεθνώς.

Λέξεις κλειδιά: Οικονομικά εγκλήματα, απάτες, δωροδοκία, βρώμικο χρήμα.

ABSTRACT

Crime, in most people's consciousness, is indissolubly linked to the practice of violence, physical harm and assassination. However, crimes can also be identified with other forms, which are not directly related to the manifestation of violence. Such examples are the economic crimes committed in the sphere of the economy and, above all, have financial implications. Financial crimes, among others, include tax evasion, money laundering, illegal trade and embezzlement. A particular class of financial crimes is the white collar crime that is usually perpetrated by persons belonging to higher social and economic classes in the context of their professional activity. White collar crimes include, for example, all sorts of frauds, bribery and corruption, as well as the money laundering mentioned above. This bibliographic review seeks to make clear to the reader the exact content of white collar crimes and the extent they receive internationally.

Keywords: Financial crimes, frauds, bribery, dirty money.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Ευχαριστίες.....	3
ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	4
ABSTRACT.....	5
ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ ΠΙΝΑΚΩΝ.....	3
ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ.....	4
ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ ΕΙΚΟΝΩΝ.....	4
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	5
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1. ΤΑ ΕΓΚΛΗΜΑΤΑ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ.....	7
1.1 Εννοιολογική προσέγγιση του εγκλήματος.....	7
1.2 Τα οικονομικά εγκλήματα.....	8
1.2.1 Φοροδιαφυγή.....	8
1.2.2 Ξέπλυμα βρώμικου χρήματος.....	10
1.2.3 Παράνομο εμπόριο και μαύρη αγορά.....	12
1.2.4 Υπεξαίρεση.....	13
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2. ΕΓΚΛΗΜΑΤΑ ΛΕΥΚΟΥ ΚΟΛΑΡΟΥ: ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΚΙ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ.....	15
2.1 Η έννοια των εγκλημάτων του λευκού κολάρου.....	15
2.1.1 Απάτες με χρεόγραφα.....	16
2.1.2 Απάτες με πτωχεύσεις.....	18
2.1.3 Απάτες εναντίον της κυβέρνησης.....	19

2.1.4	Απάτες εναντίον των καταναλωτών	19
2.1.5	Ασφαλιστικές απάτες.....	20
2.1.6	Φορολογικές απάτες	21
2.1.7	Δωροδοκίες, διαφθορά και πολιτικές απάτες	22
2.1.8	Εσωτερικές απάτες.....	23
2.2	Ιστορική αναδρομή	24
2.3	Η επιρροή των εγκλημάτων του λευκού κολάρου στην οικονομία	27
2.4	Αντιμετώπιση του φαινομένου.....	29
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3. ΤΑ ΕΓΚΛΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΛΕΥΚΟΥ ΚΟΛΑΡΟΥ ΔΙΕΘΝΩΣ.....		34
3.1	Τα εγκλήματα του λευκού κολάρου στην Ελλάδα.....	34
3.2	Τα εγκλήματα του λευκού κολάρου στην Ευρώπη.....	39
3.3	Τα εγκλήματα του λευκού κολάρου στον κόσμο.....	45
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ		54
Βιβλιογραφία		56

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ ΠΙΝΑΚΩΝ

Πίνακας 1.1 Η μαύρη αγορά στην Ευρωπαϊκή Ένωση το 2012.....	12
Πίνακας 3.1 Τα σημαντικότερα οικονομικά εγκλήματα στην Ελλάδα για τα έτη 2009 και 2011	35
Πίνακας 3.2. Η επιχειρηματική διαφθορά το 2015 και το 2017.....	38
Πίνακας 3.3. Η δωροδοκία σε δημόσιους φορείς.....	47
Πίνακας 3.4. Πολυεθνικές επιχειρήσεις και δωροδοκία.....	48

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

Διάγραμμα 1.1 Οι 10 χώρες του κόσμου με τον μεγαλύτερο όγκο φοροδιαφυγής.....	10
Διάγραμμα 1.2 Ποσοστά της παραοικονομίας σε σχέση με το ΑΕΠ, διαφόρων κρατών	13
Διάγραμμα 3.1 Η επιχειρηματική διαφθορά στην Ελλάδα τη περίοδο 2014-2017	39
Διάγραμμα 3.2. Η φοροδιαφυγή στην Ευρώπη	43
Διάγραμμα 3.3. Η δωροδοκία σε δημόσιους φορείς.....	47
Διάγραμμα 3.4. Πολυεθνικές επιχειρήσεις και δωροδοκία	49
Διάγραμμα 3.5. Η φοροδιαφυγή στο κόσμο	50
Διάγραμμα 3.6. Απάτες και δανεισμός στις Η.Π.Α.	51
Διάγραμμα 3.7. Το κόστος της απάτης δανεισμού στις Η.Π.Α.	52
Διάγραμμα 3.8. Εγκλήματα του λευκού κολάρου παγκοσμίως το 2014	53

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ ΕΙΚΟΝΩΝ

Εικόνα 1.1 Η διαδικασία του ξεπλύματος βρώμικου χρήματος	11
Εικόνα 2.1 Ο Edwin Sutherland	24
Εικόνα 3.1 Ο Σίλβιο Μπερλουσκόνι, πρώην πρωθυπουργός της Ιταλίας.....	41

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ο χώρος της εγκληματικότητας περιλαμβάνει μια μεγάλη ποικιλία παραβάσεων οι οποίες επιμερίζονται με βάση διαφορετικά κριτήρια. Τα κριτήρια αυτά αφορούν στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του δράστη, τα μέσα που χρησιμοποιεί, αλλά και τις επιπτώσεις της εκάστοτε παράβασης.

Έτσι, είναι δυνατό να γίνεται λόγος και για την κατηγορία των οικονομικών εγκλημάτων που εκδηλώνονται στα πλαίσια της οικονομικής ή παραγωγικής δραστηριότητας.

Τα οικονομικά εγκλήματα μπορούν, ακόμα, να εντοπίζονται με επιμέρους μορφές όπως η φοροδιαφυγή, το ξέπλυμα βρώμικου χρήματος, το παράνομο εμπόριο προϊόντων, όπλων ή ναρκωτικών, οι υπεξαυρέσεις χρημάτων από επιχειρήσεις και λοιπά.

Επίσης, τα οικονομικά εγκλήματα αποτελούν ένα ευρύτερο πεδίο στο οποίο εντάσσονται τα εγκλήματα του λευκού κολάρου. Ο κοινωνιολόγος Edwin Sutherland ήταν ο πρώτος που χρησιμοποίησε τον όρο εγκλήματα του λευκού κολάρου, περίπου, στα μέσα του 20^{ου} αιώνα για να περιγράψει τις παραβάσεις που διαπράττονται από άτομα κύρους στα πλαίσια της επαγγελματικής τους δράσης.

Σήμερα, η έννοια εγκλήματα του λευκού κολάρου περικλείει έναν μεγάλο αριθμό παράνομων δράσεων που είναι δυνατό να ολοκληρώνονται από τον οποιονδήποτε και όχι μόνο από άτομα της ανώτερης κοινωνικής τάξης.

Η παρούσα εργασία αποτελεί μια περιεκτική μελέτη στον όρο εγκλήματα του λευκού κολάρου, καθώς και στον εντοπισμό της έκτασης του εν λόγω φαινομένου διεθνώς.

Η εργασία συνιστά βιβλιογραφική ανασκόπηση που επιμερίζεται σε, συνολικά, 3 κεφάλαια.

Στο πρώτο κεφάλαιο αναλύεται η ευρύτερη έννοια των οικονομικών εγκλημάτων και σχολιάζονται συγκεκριμένες μορφές τους, όπως η φοροδιαφυγή και το ξέπλυμα βρώμικου χρήματος, μεταξύ άλλων.

Στο δεύτερο κεφάλαιο μελετάται ο όρος εγκλήματα του λευκού κολάρου όπου αναλύονται συγκεκριμένες μορφές του, όπως οι διάφορες κατηγορίες απατών, η δωροδοκία και η διαφθορά. Επίσης, γίνεται ιστορική αναδρομή στη χρήση του όρου, εντοπίζεται η επιρροή της σχετικής εγκληματικότητας στην οικονομία και αναφέρονται στοιχεία για την αντιμετώπιση του φαινομένου.

Το τρίτο και τελευταίο κεφάλαιο περιέχει ποσοτικά δεδομένα σχετικά με τον όγκο και τις μορφές των εγκλημάτων του λευκού κολάρου, στην Ελλάδα, την Ευρώπη και τον κόσμο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1. ΤΑ ΕΓΚΛΗΜΑΤΑ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

Το πρώτο κεφάλαιο της παρούσας εργασίας αφορά στο σχολιασμό των εγκλημάτων που συντελούνται στα πλαίσια της λειτουργίας ενός οικονομικού περιβάλλοντος. Τα εν λόγω εγκλήματα καλούνται οικονομικά και λαμβάνουν ποικίλες μορφές, όπως η φοροδιαφυγή, το ξέπλυμα βρώμικου χρήματος και το παράνομο εμπόριο, μεταξύ άλλων.

1.1 Εννοιολογική προσέγγιση του εγκλήματος

Καθώς τα οικονομικά εγκλήματα συνιστούν επιμέρους μορφή των εγκλημάτων, κρίνεται σκόπιμη η αρχική αποσαφήνιση της έννοιας έγκλημα.

Με τον όρο έγκλημα νοείται κάθε επιβλαβής πράξη ή παράλειψη ενάντια στη κοινωνία, την οποία το κράτος επιθυμεί να αποτρέψει και που, μετά από καταδίκη, τιμωρείται με πρόστιμο, φυλάκιση ή ακόμα και θάνατο. Μια πράξη θεωρείται εγκληματική, εάν αυτό ορίζει η νομοθεσία της εκάστοτε χώρας (BusinessDictionary, 2017a). Άρα το έγκλημα συνιστά απαγορευμένη πράξη που τιμωρείται από το νόμο.

Τα εγκλήματα, σαφώς, και μπορούν να εντοπίζονται σε διάφορες μορφές. Ο Χριστινάκης (1995) αναφέρει ότι στα εγκλήματα κατατάσσεται η ανθρωποκτονία, η απαγωγή, η σωματική βλάβη- η οποία μπορεί να μην καταλήγει σε φόνο, αλλά σε τραυματισμό- ο εκφοβισμός, ο εμπρησμός, η ληστεία, η παραχάραξη, η φθορά περιουσίας και λοιπά.

Ο De Maillard (1996) εντοπίζει ότι από το 1970 κι έπειτα τοποθετείται η εμφάνιση νέων μορφών εγκλημάτων, ταυτόχρονα, με την εξέλιξη των παραδοσιακών. Σήμερα, τα εγκλήματα είναι συνυφασμένα με την τεχνολογική ανάπτυξη που παρέχει νέες ευκαιρίες για τη διάπραξη αδικημάτων. Έτσι, εμφανίζονται εγκλήματα σχετικά με τους τρόπους πληρωμής- απάτες με κλεμμένες πιστωτικές κάρτες, παραχάραξη πιστωτικών καρτών- εγκλήματα ηλεκτρονικής πειρατείας με σκοπό τη παρακώλυση συστημάτων επικοινωνίας, νομισματική δολιοφθορά ή ηλεκτρονική κατασκοπεία,

καθώς, επίσης, και εγκλήματα σχετικά με χρηματιστηριακούς και οικονομικούς χειρισμούς.

Οι σύγχρονες μορφές αυτές της εγκληματικότητας αποτελούν και το πεδίο μελέτης των οικονομικών εγκλημάτων που σχολιάζονται εκτενώς στη συνέχεια.

1.2 Τα οικονομικά εγκλήματα

Όπως μπορεί εύκολα να καταστεί αντιληπτό, τα οικονομικά εγκλήματα νοούνται ως παράνομες πράξεις που στοχεύουν στο οικονομικό κέρδος (Encyclopedia, 2017).

ΜεβάσητονColeman (2001) δεν πρέπει να εκπλήσσει το γεγονός ότι τα περισσότερα οικονομικά εγκλήματα- όπως η φοροδιαφυγή και οι απάτες- διαπράττονται από επιτυχημένους ανθρώπους. Αυτό δικαιολογείται από τα προσωπικά χαρακτηριστικά του ανθρώπου όπως η προδιάθεση για την ανάληψη ρίσκου και η απληστία για την αύξηση των κερδών, στοιχεία που είναι κοινά σε επιτυχημένους επιχειρηματίες ή οικονομικά εύρωστα άτομα.

Στις παρακάτω ενότητες σχολιάζονται μερικές από τις κυριότερες μορφές οικονομικών εγκλημάτων.

1.2.1 Φοροδιαφυγή

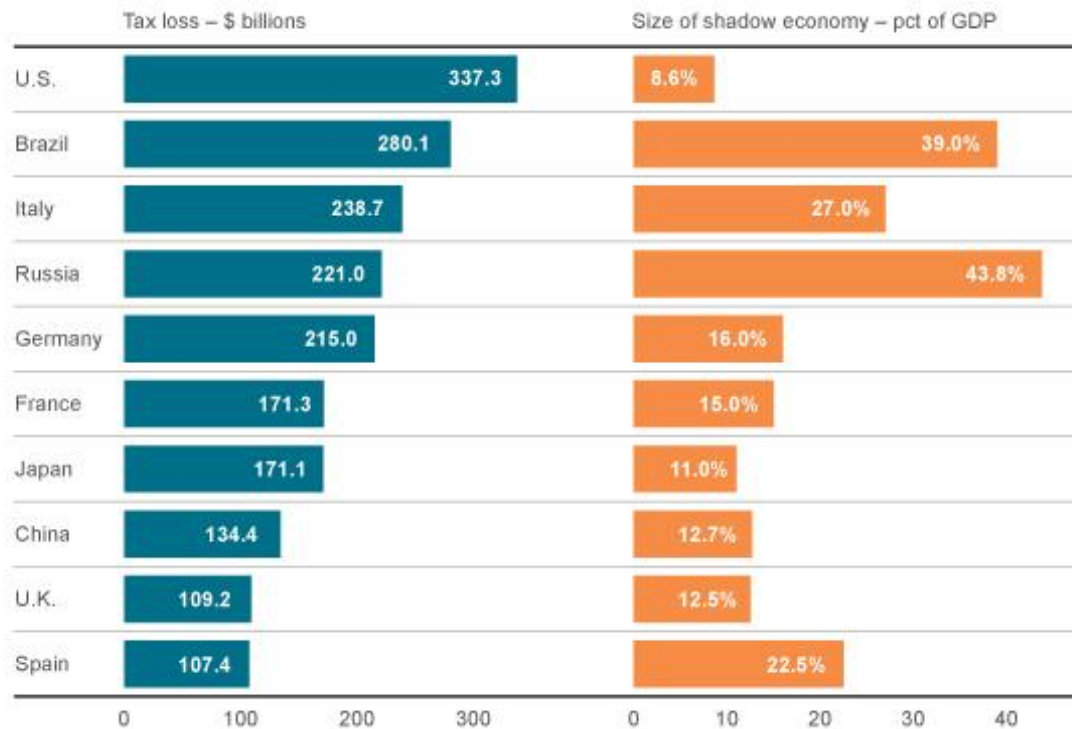
Η φοροδιαφυγή συνιστά «*παράνομη προσπάθεια ελαχιστοποίησης της φορολογικής υποχρέωσης μέσω τεχνικών απάτης για την καταστρατήγηση ή την παραβίαση των φορολογικών νόμων, όπως η εκούσια υποτίμηση του φορολογητέου εισοδήματος ή η εκούσια μη καταβολή των οφειλόμενων φόρων*». Η φοροδιαφυγή συνιστά αδίκημα που φέρει ποινικές κυρώσεις για όσους την διαπράττουν, κάτι που, όμως, δεν συμβαίνει στη περίπτωση της φοροαποφυγής(BusinessDictionary, 2017b).

Η φοροαποφυγήσυνίσταται στη λήψη νόμιμων μέτρων για τη χρησιμοποίηση του φορολογικού καθεστώτος ώστε να προσδιοριστούν τρόποι πληρωμής του χαμηλότερου φορολογικού συντελεστή (Pettinger, 2012).

Η φοροδιαφυγή αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα προβλήματα που αντιμετωπίζει διαχρονικά η ελληνική οικονομία.

Σύμφωνα με πρόσφατη έρευνα, υπολογίζεται ότι ο όγκος της φοροδιαφυγής στην Ελλάδα αποτιμάται σε 16 δισεκατομμύρια ευρώ. Αναλυτικότερα, τα διαφυγόντα έσοδα από τη φοροδιαφυγή των φυσικών προσώπων εκτιμώνται σε 1,9%-4,7% του ΑΕΠ ετησίως, ενώ τα διαφυγόντα έσοδα από ΦΠΑ ανέρχονται σε 3,5% του ΑΕΠ. Σε αυτά πρέπει να προστεθούν τα διαφυγόντα έσοδα από τη φοροδιαφυγή και φοροαποφυγή των επιχειρήσεων, τα οποία υπολογίζονται γύρω στο 0,06%-0,15% του ΑΕΠ, καθώς και οι απώλειες από το λαθρεμπόριο ποτών, τσιγάρων και καυσίμων, το οποίο φθάνει περίπου σε 0,45% του ΑΕΠ. Ως παράγοντες που εντείνουν την φοροδιαφυγή στην Ελλάδα προσδιορίστηκαν η πολυπλοκότητα του φορολογικού συστήματος και η συνεχιζόμενη αύξηση των φόρων, συμπεριλαμβανομένου του ΦΠΑ, αλλά και του φόρου εισοδήματος, τόσο των φυσικών όσο και των νομικών προσώπων, και η διαχρονική ανυπαρξία πολιτικής βούλησης για την αντιμετώπιση του φαινομένου (Η Καθημερινή, 2016).

Σαφέστατα, όμως, η φοροδιαφυγή δεν απαντάται μόνο στην Ελλάδα, αλλά εντοπίζεται με αυξημένη τάση παγκοσμίως. Στο πιο κάτω διάγραμμα, αναφέρονται οι 10 χώρες του κόσμου όπου προσδιορίστηκε ο μεγαλύτερος όγκος φοροδιαφυγής το έτος 2011.

Πηγή: www.reuters.com

Διάγραμμα 1.1 Οι 10 χώρες του κόσμου με τον μεγαλύτερο όγκο φοροδιαφυγής

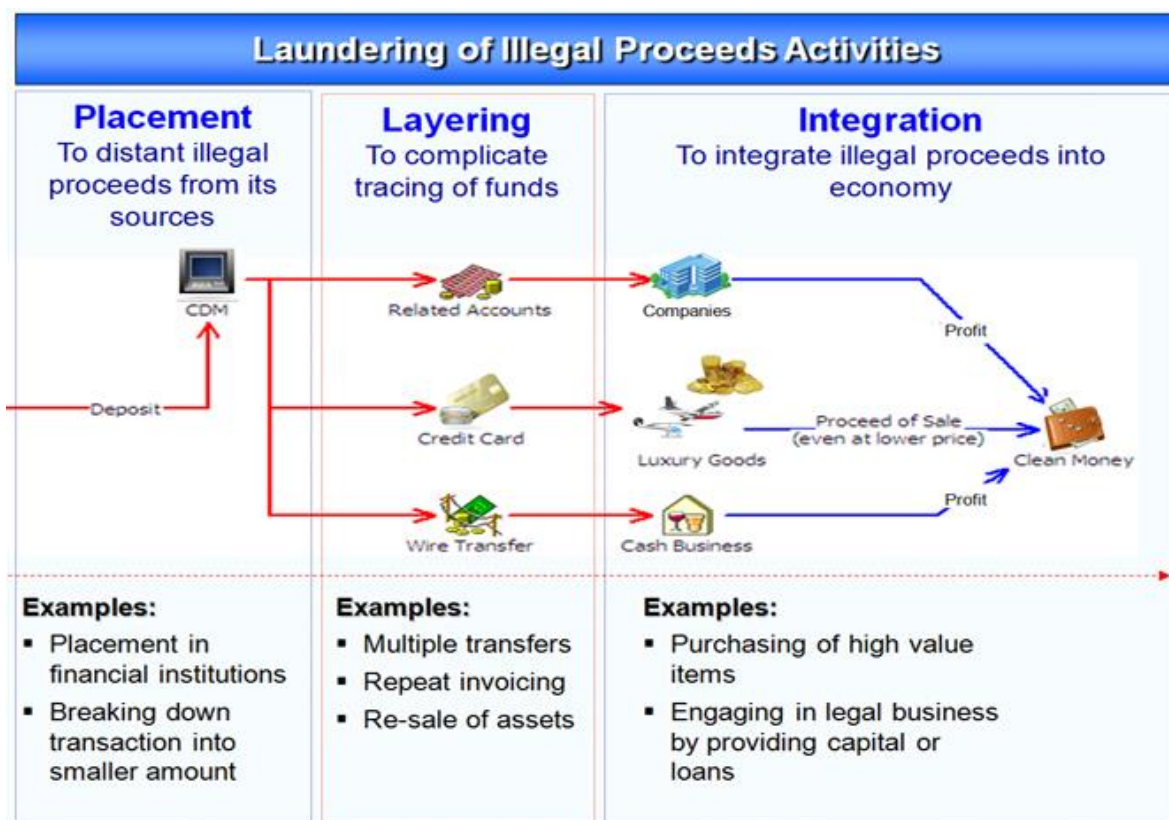
Όπως διαφαίνεται, οι Η.Π.Α. τοποθετούνται στην κορυφή της κατάταξης, ενώ αναφορικά με την περιοχή της Ευρώπης στη 10άδα εντάσσονται η Ιταλία, η Ρωσία, η Γερμανία, η Γαλλία, το Ηνωμένο Βασίλειο και η Ισπανία και όχι η Ελλάδα. Στη Ρωσία, μάλιστα, η παράνομη οικονομία συνιστούσε το 43,8% της αξίας του ΑΕΠ της χώρας.

1.2.2 Ξέπλυμα βρώμικου χρήματος

Το ξέπλυμα βρώμικου χρήματος ή, διαφορετικά, η νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες συνιστά τη διαδικασία με την οποία οι εγκληματίες προσπαθούν να αποκρύψουν την παράνομη προέλευση και την ιδιοκτησία των προϊόντων των παράνομων δραστηριοτήτων τους, δηλαδή, των χρημάτων που αποκομίζουν μέσω αυτών. Μέσα από τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, οι εγκληματίες επιχειρούν να μετατρέψουν τα έσοδα από τα εγκλήματά τους σε κεφάλαια που φαινομενικά έχουν νόμιμη προέλευση. Το ξέπλυμα

βρώμικου χρήματος, προκειμένου να θεωρείται επιτυχές, διέρχεται από το στάδιο της τοποθέτησης, το στάδιο της στρωματοποίησης και το στάδιο της ενσωμάτωσης, όπως αποδίδεται και στην εικόνα που ακολουθεί (Adamoli, 2017).

Στο στάδιο της τοποθέτησης, που είναι το αρχικό στάδιο, πραγματοποιείται εισαγωγή των εγκληματικά συσσωρευμένων χρημάτων στο χρηματοπιστωτικό σύστημα. Στο στάδιο της στρωματοποίησης πραγματοποιείται διάσπαση των χρημάτων από την πηγή τους μέσω μιας σειράς συναλλαγών που αποκρύπτουν την προέλευση των εσόδων αυτών. Αυτές οι συναλλαγές ενδέχεται να αφορούν διαφορετικές οντότητες, όπως εταιρείες και καταπιστεύματα, καθώς και διάφορα χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία όπως μετοχές, τίτλους, ακίνητα ή ασφαλιστικά προϊόντα. Στο στάδιο ολοκλήρωσης γίνεται η χρήση των κεφαλαίων στη νόμιμη οικονομία μέσω, για παράδειγμα, επενδύσεων σε ακίνητα ή πολυτελή περιουσιακά στοιχεία (FinancialIntelligenceUnit-RepublicofMauritius, n.d.).

Πηγή: Bank Negara Malaysia, 2014.

Εικόνα 1.1 Η διαδικασία του ξεπλύματος βρώμικου χρήματος

1.2.3 Παράνομο εμπόριο και μαύρη αγορά

Το παράνομο εμπόριο συνιστά αυτό που είναι ευρέως γνωστό ως μαύρη αγορά ή υπόγεια οικονομία ή παραοικονομία.

«Παραοικονομία θεωρείται το τμήμα εκείνο της οικονομικής δραστηριότητας το οποίο ασκείται λαθραία και παράνομα» (Ευρετήριο Οικονομικών Όρων, 2017).

Ο όρος μαύρη αγορά ή παραοικονομία αναφέρεται σε οικονομική δραστηριότητα που δεν ρυθμίζεται από το κράτος και περιλαμβάνει οικονομική δραστηριότητα η οποία δεν υπόκειται, μέσω παράνομων διαδικασιών, σε φορολόγηση. Η μαύρη αγορά μπορεί να περιλαμβάνει παράνομες δραστηριότητες όπως η εμπορία ναρκωτικών ή μπορεί να περιλαμβάνει την αδήλωτη και την ανασφάλιστη εργασία, μεταξύ άλλων (Pettinger, 2008).

Στον πιο κάτω πίνακα αναφέρεται το ύψος της μαύρης αγοράς ως ποσοστό του ΑΕΠ και ως ποσό σε δισεκατομμύρια ευρώ για το 2012, σε χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

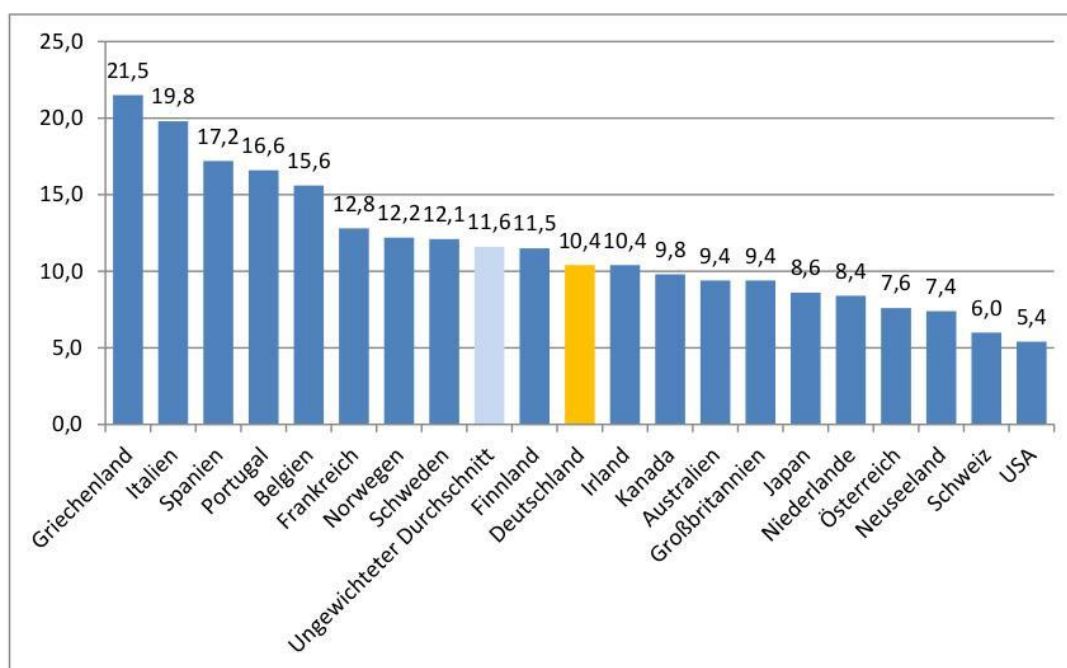
Πίνακας 1.1 Η μαύρη αγορά στην Ευρωπαϊκή Ένωση το 2012

Χώρα	Μαύρη αγορά ως ποσοστό του ΑΕΠ	Μαύρη αγορά σε δις ευρώ
Αυστρία	7,6%	23,6
Βουλγαρία	31,9%	12,7
Κύπρος	25,6%	4,6
Δανία	13,4%	32,7
Γαλλία	10,8%	219,2
Γερμανία	13,3%	351,6
Ελλάδα	24,0%	46,5
Μάλτα	25,3%	1,7
Ισπανία	19,2%	201,3
Ηνωμένο Βασίλειο	10,1%	192,0
Σύνολο Ε.Ε.	18,9%	1.902,5

Πηγή: Petkantchin, 2013.

Όπως διαφαίνεται, η Ελλάδα συγκαταλέγεται στις χώρες με τα υψηλότερα ποσοστά παραοικονομίας.

Επίσης, το παρακάτω διάγραμμα αναφέρεται στα ποσοστά της παραοικονομίας σε σχέση με το ΑΕΠ σε διάφορες χώρες του κόσμου για το τρέχον έτος, με βάση πρόσφατη έρευνα.

Πηγή: *iefimerida*, 2017.

Διάγραμμα 1.2 Ποσοστά της παραοικονομίας σε σχέση με το ΑΕΠ, διαφόρων κρατών

Στη περίπτωση αυτή, η Ελλάδα τοποθετείται στη πρώτη θέση, ανάμεσα στο δείγμα με ποσοστό 21,5%, ενώ οι Η.Π.Α. χαρακτηρίζονται με το μικρότερο ποσοστό παραοικονομίας, της τάξης του 5,4% του ΑΕΠ.

1.2.4 Υπεξαίρεση

Το οικονομικό έγκλημα της υπεξαίρεσης αναφέρεται στην ιδιοποίηση ξένων κεφαλαίων, συνήθως, από εργαζομένους σε επιχειρήσεις ή φορείς. Η υπεξαίρεση

μπορεί να διωχθεί ως ποινική απάτη ή αστική απάτη. Σε περίπτωση αστικής απάτης, ο εργοδότης μπορεί να ασκήσει αγωγή εναντίον του εργαζομένου (Murray, 2017).

Οι συνέπειες της υπεξαίρεσης είναι ευνόητες και προφανείς. Αρχικά, προκαλεί ζημιές σε οποιαδήποτε επιχείρηση, εφόσον στερούνται ποσοστά των κεφαλαίων της. Επίσης, ένα από τα πιο επιβλαβή αποτελέσματα της υπεξαίρεσης είναι ότι στρεβλώνει οποιαδήποτε αξιολόγηση της οικονομικής κατάστασης της εκάστοτε επιχείρησης. Αυτό ισχύει ιδιαίτερα στις μικρότερες επιχειρήσεις όπου η λογιστική μπορεί να είναι πιο ανεπίσημη ή να είναι ευθύνη μόνο ενός ατόμου. Σε περίπτωση κατάχρησης σημαντικού ποσού, η εταιρεία μπορεί να λαμβάνει παράλογες αποφάσεις. Επιπρόσθετα, σαφώς, τα κρούσματα υπεξαίρεσεων κλονίζουν το οποιοδήποτε εργασιακό περιβάλλον και την πνεύμα εμπιστοσύνης που μπορεί να υφίσταται σε αυτό (Ray, 2017).

Τα παραδείγματα, δυστυχώς, που αφορούν σε υπεξαίρεσεις δημοσίου χρήματος είναι πάρα πολλά, τόσο στην Ελλάδα όσο και στο εξωτερικό.

Το 2016, δυο καθηγητές του τμήματος Αρχιτεκτονικής της Πολυτεχνικής Σχολής του ΑΠΘ κατηγορήθηκαν για υπεξαίρεση κονδυλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το οποίο προοριζόταν για επιστημονικές εκδηλώσεις. Σε βάρος των δυο καθηγητών, που είχαν οριστεί ως συντονιστές του ευρωπαϊκού προγράμματος, ο αντεισαγγελέας εφετών, αρμόδιος για θέματα διαφθοράς στη Θεσσαλονίκη, παρήγγειλε την άσκηση ποινικής δίωξης για υπεξαίρεση κονδυλίων της Ευρωπαϊκής Ένωσης από εντολοδόχο, σε βαθμό κακουργήματος (CNNGreece, 2016).

Η προηγηθείσα περιεκτική ανάλυση στόχευε στην σφαιρική πληροφόρηση αναφορικά με τα οικονομικά εγκλήματα γενικώς. Στο επόμενο κεφάλαιο σχολιάζονται εκτενώς τα εγκλήματα του λευκού κολάρου που αποτελούν και το αντικείμενο μελέτης της παρούσας εργασίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2. ΕΓΚΛΗΜΑΤΑ ΛΕΥΚΟΥ ΚΟΛΑΡΟΥ:

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΚΙ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ

Με την ανάλυση του προηγούμενου κεφαλαίου κατέστη σαφές το περιεχόμενο και η ουσία των οικονομικών εγκλημάτων. Στο παρόν κεφάλαιο της εργασίας, η μελέτη εστιάζει στην ανάλυση του φαινομένου των εγκλημάτων του λευκού κολάρου. Έτσι, ενώ αποσαφηνίζεται ο όρος, πραγματοποιείται ιστορική αναδρομή στην εξέλιξη του φαινομένου κι εντοπίζεται ο ρόλος που δύναται να διαδραματίσει σε μια οικονομία. Επίσης, αναφέρονται και οι βασικές μέθοδοι αντιμετώπισης της εγκληματικότητας του λευκού κολάρου.

2.1 Η έννοια των εγκλημάτων του λευκού κολάρου

Ο Edwin Sutherland (1941) ήταν ο πρώτος ερευνητής που όρισε το έγκλημα του λευκού κολάρου ως έγκλημα που διαπράττεται από ευσεβή άτομα που ανήκουν σε ανώτερη κοινωνική τάξη στα πλαίσια της επαγγελματικής τους δραστηριότητας.

Όπως αναφέρει η Barnett (2000), όμως, ο ακριβής εννοιολογικός προσδιορισμός των εγκλημάτων του λευκού κολάρου είναι δυσχερής, καθώς εξαρτάται από τον τρόπο με τον οποίο αυτά εκλαμβάνονται. Ως προς αυτό, υπάρχουν 3 εκδοχές. Έτσι, ένα έγκλημα του λευκού κολάρου μπορεί να προσδιορίζεται με βάση αυτόν που το διαπράττει, το τύπο του αδικήματος ή στα πλαίσια της οργανωσιακής κουλτούρας μιας επιχείρησης, παρά σε σχέση με τον δράστη ή την παράβαση.

Διευκρινίζεται ότι η οργανωσιακή κουλτούρα, εκτός από την ταυτότητα για κάθε επιχείρηση, είναι το και πλαίσιο αναφοράς για αποφάσεις και ενέργειες. Όπως η προσωπικότητα επηρεάζει τη συμπεριφορά των ατόμων, έτσι και η κουλτούρα σε επίπεδο επιχείρησης επηρεάζει τον τρόπο επίλυσης προβλημάτων από στελέχη και εργαζομένους, τη συμπεριφορά έναντι ανταγωνιστών, τον τρόπο εξυπηρέτησης των πελατών κ.τ.λ. (Χυτήρης & Αννινός, 2015).

Οι Adler, Laufer&Mueller(2017) προσδιορίζουν 8 κατηγορίες εγκλημάτων που υπάγονται στην εγκληματικότητα του λευκού κολάρου. Αναλυτικότερα, οι περιπτώσεις αυτές έχουν ως κάτωθι:

- Απάτες σχετικές με χρεόγραφα.
- Απάτες με πτωχεύσεις.
- Απάτες εναντίον των κυβερνήσεων.
- Απάτες εναντίον των καταναλωτών.
- Ασφαλιστικές απάτες.
- Φορολογικές απάτες.
- Δωροδοκίες, διαφθορά και πολιτικές απάτες.
- Εσωτερικές απάτες.

2.1.1 Απάτες με χρεόγραφα

Τα χρεόγραφα είναι επενδυτικά μέσα που αγοράζονται και πωλούνται στις χρηματοπιστωτικές αγορές, όπως τα ομόλογα, οι ομολογίες, τα γραμμάτια και οι μετοχές (BusinessDictionary, 2017).

Οι απάτες των χρεογράφων, γνωστές και ως απάτες μετοχών ή απάτες επενδύσεων, συνιστούν παραπλανητικές τακτικές που σχετίζονται με τις αγορές μετοχών ή βασικών εμπορευμάτων και έχουν σχεδιαστεί για να ωθήσουν τους επενδυτές να αγοράζουν ή να πωλούν με βάση ψευδή στοιχεία. Αυτό συχνά έχει ως αποτέλεσμα οικονομικές απώλειες και αποτελεί παραβίαση των νόμων περί κινητών αξιών. Η απάτη των χρεογράφων μπορεί να περιλαμβάνει κλοπή από τους επενδυτές, υπεξαίρεση από τους χρηματιστές, εμπορία εμπιστευτικών πληροφοριών, χειραγώγηση αποθεμάτων, ανακρίβειες στις οικονομικές εκθέσεις μιας εταιρείας και λοιπά (HG.org., 2017).

Ένα πρόσφατο κι ελληνικό παράδειγμα τέτοιου είδους απάτης είναι η περίπτωση του Αρτέμη Σώρρα. Ο Σώρρας ίδρυσε τη ΜΚΟ End National Debt - Τέλος Δημόσιου Χρέους, προχώρησε σε παρουσίαση του προγράμματός του και έθεσε και όρους. Ο ίδιος υποστήριξε ότι κατείχε ομολογίες από το 1984 και που η αξία τους τότε υπολογιζόταν σε 600 δισεκατομμύρια δολάρια και τα οποία ήταν διατεθειμένος να προσφέρει για την κάλυψη του δημοσίου χρέους της Ελλάδας.

Επίσης, σε επίσημη και δημόσια ανακοίνωση ο Σώρρας ανέφερε ότι είχε ήδη καταθέσει τα χρήματα για την Ελλάδα και 50 δισεκατομμύρια δολάρια για την Κύπρο, σε τράπεζες του Τορόντο και του Οντάριο του Καναδά, αντίστοιχα. Όμως, στις 5 Απριλίου 2013, το αμερικανικό υπουργείο Οικονομικών, ύστερα από αίτημα των ελληνικών Αρχών και της Τράπεζας της Ελλάδος και μετά από ολιγόμηνη έρευνα, απάντησε ότι τα χρεόγραφα δεν είναι έγκυρα και ότι οι αναφερόμενοι τραπεζικοί λογαριασμοί δεν υπάρχουν (Δεμέτης, 2015).

Ο Σώρρας, ακόμα, δημιούργησε την οργάνωση «Ελλήνων Συνέλευσις» στα μέλη της οποίας υποσχόταν ότι θα δώσει 20.000 ευρώ αν ψηφιστεί πρωθυπουργός, ενώ δεσμευόταν, ακόμα, ότι θα παράσχει μέρος των χρημάτων του για αποπληρωμή και οριστική απαλλαγή από κάθε οφειλή προς τράπεζες, το δημόσιο (ΕΝΦΙΑ, φόρος εισοδήματος, ΦΠΑ, Τέλη Κυκλοφορίας κ.λπ.), εισφορές προς όλα τα ασφαλιστικά ταμεία, αλλά και του δημόσιου χρέους (iefimerida, 2017).

Η Τράπεζα της Ελλάδος διαλεύκανε την απάτη του Σώρρα με υπόμνημα που κατέθεσε στην Εισαγγελία του Αρείου Πάγου στις 23 Ιανουαρίου του 2017. Το υπόμνημα κατατέθηκε με αφορμή το θόρυβο που είχε ξεσπάσει για τα εξώδικα Σώρρα, με τα οποία πολίτες προσέφευγαν στις εφορίες και ζητούσαν να απαλλαγούν από τα χρέη τους και αυτά να εισπραχθούν από το λογαριασμό των 600 δισεκατομμυρίων δολαρίων, τον οποίο υποτίθεται ότι ο Σώρρας διέθετε. Με βάση τα έγγραφα του υπομνήματος ο Αρτέμης Σώρρας δεν διαθέτει καμιά οικονομική επιφάνεια και σίγουρα δεν ήταν σε θέση να βοηθήσει τη χώρα στη μείωση του δημοσίου χρέους ή να αποπληρώσει το παγκόσμιο ελληνικό χρέος, όπως υποστήριζε. Ακόμα, η Τράπεζα της Ελλάδος ζήτησε εγγράφως από πέντε τράπεζες - Attica Bank, Alpha Bank, Eurobank, Εθνική, Πειραιώς - να την ενημερώσουν αν υπάρχουν τραπεζικοί λογαριασμοί του Αρτέμη Σώρρα με χρηματικά ποσά που θα μπορούσε να διατεθούν προς εξόφληση του δημοσίου χρέους. Όλες οι απαντήσεις που έλαβε ήταν αρνητικές (Κρουστάλλη, 2017).

2.1.2 Απάτες με πτωχεύσεις

Οι Βαρχαλαμά, Βενιέρης & Σαλίμπα (2012), αναφέρουν ότι μια επιχείρηση εισέρχεται σε διαδικασία πτώχευσης όταν δεν είναι σε θέση να εξοφλήσει τους δανειστές της, όπως οι τράπεζες, αλλά ούτε τους προμηθευτές κι εργαζομένους της.

Οι αιτίες, όμως, που μπορούν να οδηγήσουν σε πτώχευση, μπορεί να είναι και άλλες. Η Levratto (2013), αναφέρει τις κάτωθι:

- Το εξωτερικό περιβάλλον της επιχείρησης, όπως η αύξηση του ανταγωνισμού, το κόστος της ασφάλειας και γενικότερα της επιχειρηματικής δραστηριότητας.
- Το εσωτερικό περιβάλλον της επιχείρησης που περιλαμβάνει τα λάθη διαχείρισης, τη τοποθεσία λειτουργίας, την απώλεια πελατών και τα προβλήματα στις εμπορικές πιστώσεις.
- Φορολογικά ζητήματα.
- Διαφωνίες με συγκεκριμένο πιστωτή, όπως οι μηνύσεις, οι κατασχέσεις και οι αντιπαραθέσεις σε σχέση με συμβόλαια.
- Προσωπικοί παράγοντες, όπως η ασθένεια και το διαζύγιο.
- Οι καταστροφές όπως οι ληστείες, οι απάτες και τα ατυχήματα.

Οι συνηθέστερες μορφές απατών που σχετίζονται με πτωχεύσεις εντοπίζονται με τη χρήση ψευδών εγγράφων κατά τη διάρκεια της διαδικασίας πτώχευσης, την απόκρυψη ή τη μεταβίβαση χρηματοοικονομικών και περιουσιακών στοιχείων των οφειλετών ή με τις φορολογικές απάτες. Άλλες πρακτικές περιλαμβάνουν τη χρήση ψευδών ταυτοτήτων για την υποβολή πτώχευσης, πολλές φορές, σε πολλαπλές τοποθεσίες, τη δωροδοκία ενός διαχειριστή πτώχευσης και την εκ προθέσεως εκτέλεση λογαριασμών πιστωτικών καρτών χωρίς πρόθεση αποπληρωμής τους και λοιπά. Η απάτη σε περίπτωση πτώχευσης δεν επηρεάζει μόνο τους πιστωτές, όπως οι επιχειρήσεις και τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα που χάνουν χρήματα σε τέτοιες περιπτώσεις, αλλά οδηγεί, επίσης, σε υψηλότερα τέλη πιστωτικών καρτών και δανείων και, συχνά, υψηλότερους φόρους, για όλους (FBI, 2012).

Ένας οφειλέτης μπορεί να διαπράξει απάτη πτώχευσης όχι μόνο κατά του δικαστηρίου, αλλά και κατά των πιστωτών, επίσης. Οι πιστωτές μπορούν να διαπράξουν απάτη κατά της πτώχευσης κατά του δικαστηρίου. Σε ορισμένες

περιπτώσεις, ακόμη και ο διαχειριστής και τρίτοι μπορούν να διαπράξουν απάτη σε πτώχευση. Σχετικά παραδείγματα αποτελούν τα κάτωθι (Armstrong, 2017):

- Ένας πιστωτής υποβάλλει αξίωση σε περίπτωση πτώχευσης γνωρίζοντας ότι ο οφειλέτης οφείλει λιγότερα από αυτά που ο πιστωτής απαιτεί.
- Ένας οφειλέτης αποκρύπτει τιμαφή, δίνοντάς τα σε κάποιον συγγενή που τα διαφυλάττει μέχρι να ολοκληρωθεί η διαδικασία της πτώχευσης.

2.1.3 *Απάτες εναντίον της κυβέρνησης*

Η απάτη εις βάρος της κυβέρνησης μπορεί να συνίσταται σε απάτη σε σχέση με συμβάσεις και σε σχέση με προγράμματα κρατικής χρηματοδότησης, συμπεριλαμβανομένων των δημόσιων κατοικιών, των γεωργικών προγραμμάτων, των προμηθειών για την άμυνα, των εκπαιδευτικών προγραμμάτων και των εταιρικών απατών. Δεδομένου ότι οι απάτες αυτές σχετίζονται με συμβάσεις με την κυβέρνηση, οι έρευνες συχνά περιλαμβάνουν δωροδοκία σε συμβάσεις ή προμήθειες, συμπαιγνία μεταξύ εργολάβων, ψευδή ή διπλή τιμολόγηση, ψευδή πιστοποίηση της ποιότητας των ανταλλακτικών ή των αποτελεσμάτων των δοκιμών και λοιπά (Legal Information Institute, n.d.).

2.1.4 *Απάτες εναντίον των καταναλωτών*

Οι απάτες εναντίον των καταναλωτών εκδηλώνονται όταν αυτοί πείθονται να καταναλώσουν χρήματα για την αγορά ενός προϊόντος ή μιας υπηρεσίας που δεν φέρει, στη πραγματικότητα, τα χαρακτηριστικά για τα οποία προωθείται. Αυτές οι απάτες μπορεί να εκτείνονται και να αφορούν προϊόντα που σχετίζονται με την υγεία μέχρι και τις διαδικτυακές δημοπρασίες. Τα παρακάτω παραδείγματα είναι βασικά είδη απατών αυτής της κατηγορίας (Adler, Laufer & Mueller, 2017):

Οικιακές εργασίες: πολύ συχνά, οι καταναλωτές πείθονται να ανακαινίσουν την οικία τους, παρέχοντας αμοιβές σε εργολάβους ή οποιίοι δεν έχουν καμία πρόθεση να τελέσουν το έργο, ενώ λαμβάνουν προκαταβολές. Πολλές φορές, μάλιστα, μετά από μικρό σχετικά διάστημα από την ανάληψη του έργου, κηρύσσουν την επιχείρησή τους σε πτώχευση.

Παραπλανητική διαφήμιση: συμβαίνει συχνά οι καταναλωτές να πηγαίνουν σε σημεία πώλησης προϊόντων για τα οποία έχουν ενημερωθεί μέσω της διαφήμισης ότι παρέχονται σε τιμή με έκπτωση. Εκεί, όμως, πληροφορούνται ότι το προϊόν, ψευδώς, βρίσκεται σε έλλειψη και τους προτείνεται η αγορά υποκατάστατου το οποίο, συχνά, είναι κατώτερης ποιότητας και ανώτερης τιμής.

Τηλεπωλήσεις: οι πολίτες εξαπατούνται μέσω τηλεφωνικών κλήσεων όπου τους ανακοινώνεται ότι είναι νικητές βραβείων, εφόσον πραγματοποιήσουν δωρεά σε έναν οργανισμό ή φιλανθρωπικό σκοπό. Υπάρχει και η περίπτωση όπου παρέχονται, δήθεν, ακριβά ταξίδια σε πολύ προνομιούχες τιμές. Όσοι παρακινούνται και μεταφέρουν χρήματα σε λογαριασμό που τους δίδεται, απλώς χάνουν τα χρήματά τους, ενώ τα στοιχεία τους κοινοποιούνται σε ανάλογους παραβάτες.

2.1.5 Ασφαλιστικές απάτες

Η ασφάλιση νοείται ως μια σύμβαση μεταξύ δύο μερών, μια συμφωνία, μέσω του ασφαλιστηρίου συμβολαίου, με το οποίο η μια πλευρά- ο συμβαλλόμενος- υποχρεούται να καταβάλει ασφάλιστρα, ενώ η ασφαλιστική εταιρεία ή ο ασφαλιστής- ο αντισυμβαλλόμενος- αναλαμβάνει την υποχρέωση να αποκαταστήσει την οικονομική απώλεια που θα προκύψει σε περίπτωση που συμβεί ο κίνδυνος (Χατζοπουλος, 2007).

«Ο όρος ασφαλιστική απάτη χρησιμοποιείται παγκοσμίως για να δηλώσει την ψευδή συμπεριφορά των ασφαλισμένων απέναντι στις ασφαλιστικές εταιρείες» (Deloitte, 2014).

Όλες οι ασφαλιστικές εταιρείες κινδυνεύουν από απάτες από τους πελάτες τους. Η φύση αυτών των απατών μπορεί να ποικίλλει από την υπερβολή της αξίας μιας αξίωσης, στην εντελώς ψευδή αξίωση, όπου οι ζημίες δεν συμβαίνουν ποτέ πραγματικά. Η πλειοψηφία των ασφαλιστικών απατών διαπράττεται από πελάτες οι οποίοι θεωρούν ότι δεν είναι ιδιαίτερα κακό να υπερεκτιμούν την αξία των απωλειών τους, έως ένα βαθμό. Οι ασφαλιστικές απάτες, συχνά, αναφέρονται και ως εγκλήματα χωρίς θύματα. Επίσης, η ασφαλιστική απάτη- όπως και κάθε απάτη- θεωρείται

κεκαλυμμένο έγκλημα. Καθώς οι περισσότερες περιπτώσεις δεν εντοπίζονται, δεν αποκαλύπτονται ή δεν αποδεικνύονται είναι δύσκολος ο ακριβής προσδιορισμός του όγκου τους (Baldock, 1997).

Οι παρακάτω ενδείξεις είναι χαρακτηριστικές για την εκτίμηση ότι επιδιώκεται απάτη σε σχέση με την ασφάλιση (Deloitte, 2014):

- ⇒ Η ζημιά πραγματοποιείται σε σύντομο χρονικό διάστημα μετά την έναρξη της ασφάλισης.
- ⇒ Ο ασφαλισμένος έχει ιστορικό πολλών ζημιών.
- ⇒ Ο ασφαλισμένος είναι πολύ πειστικός και επίμονος για γρήγορη πληρωμή της αποζημίωσής του.
- ⇒ Σε περίπτωση ζημιάς από ληστεία, τα ποσά που αξιώνονται είναι πολύ σημαντικά, αλλά ασυνήθιστα σε τέτοιου είδους περιπτώσεις.
- ⇒ Ο ασφαλισμένος δεν μπορεί να θυμηθεί ή δεν γνωρίζει από πού αγόρασε το πάγιο για το οποίο ζητά αποζημίωση, κυρίως ασυνήθιστα αντικείμενα, και δεν μπορεί να παράσχει επαρκείς περιγραφές.

2.1.6 Φορολογικές απάτες

Η φορολογική απάτη είναι εκούσια και σκόπιμη πράξη που σχετίζεται με τα στοιχεία των φορολογικών δηλώσεων που δηλώνονται με ψευδή τρόπο ώστε να επιτυγχάνεται μείωση της φορολογικής υποχρέωσης. Οι φορολογικές απάτες στερούν εκατομμύρια από τα κρατικά έσοδα, είναι παράνομες και τιμωρούνται με πρόστιμα, ποινές, τόκους και χρόνο φυλάκισης (Investing Answers, 2017).

Όπως γίνεται αντιληπτό, σε αυτή την κατηγορία παραβάσεων εντάσσεται και η φοροδιαφυγή που σχολιάστηκε στο προηγούμενο κεφάλαιο της παρούσας εργασίας.

Επίσης, στις φορολογικές απάτες περιλαμβάνεται τόσο η τήρηση διπλών λογιστικών βιβλίων, όσο και η έκδοση πλαστών παραστατικών, όπως τα τιμολόγια πώλησης ή αγοράς (Adler, Laufer & Mueller, 2017).

2.1.7 Δωροδοκίες, διαφθορά και πολιτικές απάτες

Η δωροδοκία σχολιάστηκε, επίσης, στο προηγούμενο και συνιστά αξιόποιο αδίκημα που αναφέρεται σε διάφορες περιπτώσεις του Ποινικού Κώδικα. Παράδειγμα αποτελεί ένας υπάλληλος που δέχεται δώρα ή άλλα ωφελήματα ώστε να ενεργήσει ή να παραλείψει παράνομη ή νομική πράξη. Ο Ποινικός Κώδικας, επίσης, τιμωρεί τους βουλευτές ή άλλους αιρετούς άρχοντες που δέχονται δωροδοκίες προκειμένου να μην λάβουν μέρος σε ψηφοφορία ή να ψηφίσουν κατά έναν ορισμένο τρόπο. Αξιόποιο αδίκημα αποτελεί και η δωροδοκία με σκοπό την παράλειψη της άσκησης ή την άσκηση με ορισμένο τρόπο του εκλογικού δικαιώματος των πολιτών ή των δημοτών (Εγκυκλοπαίδεια Δομή, 2007α).

Η διαφθορά αφορά στην κατάχρηση της δημόσιας ή ιδιωτικής εξουσίας για προσωπικό κέρδος ή όφελος (Corruptie, n.d.).

«Ως διαφθορά νοείται η απαίτηση, προσφορά, παροχή ή αποδοχή, αμέσως ή εμμέσως, δώρου ή οποιουδήποτε άλλου μη προσήκοντος ωφελήματος που επηρεάζει την ορθή εκτέλεση καθήκοντος ή την απαιτούμενη συμπεριφορά του λήπτη του δώρου ή του μη προσήκοντος ωφελήματος ή της υπόσχεσης ενός τέτοιου ωφελήματος» (Ραΐκου, 2006).

Στο δημόσιο τομέα η διαφθορά αναφέρεται στο δημόσιο λειτουργό που χρησιμοποιεί την εξουσία του αντιδεοντολογικά ή παράνομα, προκειμένου να προωθήσει τα προσωπικά του συμφέροντα. Στην ιδιωτική σφαίρα, η διαφθορά εντοπίζεται όταν ένα διοικητικό στέλεχος ή ένας εργαζόμενος ασκεί μια ορισμένη δύναμη ή επιρροή στην απόδοση μιας λειτουργίας, ενός στόχου ή ενός καθήκοντος μέσα σε μια επιχείρηση (Ρέππας, 2010).

Οι πολιτικές απάτες εντάσσονται στα πολιτικά εγκλήματα και περιλαμβάνουν πολιτικά εμπλεκόμενους λειτουργούς που χρησιμοποιούν τη θέση τους για προσωπικό, παρά για δημόσιο όφελος. Κάτι τέτοιο, όμως, όχι μόνο συνεπάγεται την προδοσία των επίσημων καθηκόντων ενός ατόμου, αλλά προδίδει, επίσης, τον επίσημο φορέα στον οποίο απασχολείται ο λειτουργός και ο οποίος έχει σχεδιαστεί για να εξυπηρετεί το κοινό (Act for Libraries, 2017).

2.1.8 Εσωτερικές απάτες

Στη κατηγορία αυτή υπάγονται απάτες που σχετίζονται με την κατάχρηση της θέσης κάποιου για χρηματικό όφελος ή κάποιο προνόμιο. Εδώ εντάσσονται η υπεξαίρεση, η κλοπή από εργαζομένους και η πώληση εμπιστευτικών πληροφοριών (Adler, Laufer & Mueller, 2017).

Η υπεξαίρεση- για την οποία πραγματοποιήθηκε ανάλυση στην τελευταία ενότητα του πρώτου κεφαλαίου- συνίσταται στην παράνομη ιδιοποίηση ξένου κινητού πράγματος από πρόσωπο, στην κατοχή του οποίου βρίσκεται για οποιονδήποτε λόγο. Το αδίκημα αυτό τιμωρείται με φυλάκιση, ανάλογα με την αξία του πράγματος. Διευκρινίζεται, επίσης, ότι όταν η υπεξαίρεση μεταξύ συγγενών ή άλλων ορισμένων προσώπων ονομάζεται υφαίρεση και διώκεται μόνο μετά από έγκληση του παθόντος (Εγκυκλοπαίδεια Δομή, 2007β).

Οι κλοπές από εργαζομένους σε μια επιχείρηση μπορεί να συμβαίνουν όταν αυτοί λαμβάνουν χρήματα από ταμειακές μηχανές ή σημεία όπου τηρείται το φυσικό ταμείο μιας επιχείρησης. Επίσης, εργαζόμενοι μπορεί να χρεώνουν πελάτες σε υψηλότερες τιμές από τις κανονικές, ώστε να οικειοποιούνται την οικονομική διαφορά. Εκτός από χρήματα, όμως, υπάρχει και η περίπτωση που εργαζόμενοι κλέβουν αποθέματα εμπορευμάτων κατά τη διαδικασία της διανομής τους. Αντίστοιχο παράδειγμα συνιστά και οι οικειοποίηση προϊόντων που προμηθεύονται οι επιχειρήσεις για καθημερινή χρήση, όπως ήδη γραφείου (Blake, 2017).

Οι εμπιστευτικές πληροφορίες σε μια επιχείρηση ή έναν οργανισμό αφορούν σε πληροφορίες που πρέπει να παραμένουν απόρρητες. Οι πληροφορίες χαρακτηρίζονται ως εμπιστευτικές από τις επιχειρήσεις ανάλογα με την εκάστοτε περίπτωση, όπου κρίνεται σκόπιμη η απόκρυψη πληροφοριών. Οι πληροφορίες αυτές μπορεί να αφορούν σε προσωπικά στοιχεία, επαγγελματικές πληροφορίες και πληροφορίες όσον αφορά το αντικείμενο μιας επιχείρησης και γενικότερα του εμπορίου (European IPR Helpdesk, 2015).

Η σοβαρότητα της πώλησης εμπιστευτικών πληροφοριών μπορεί εύκολα να γίνει αντιληπτή με την αναφορά του υπαρκτού παραδείγματος όπου στελέχη της αστυνομίας παραθέτουν πληροφορίες της υπηρεσίας τους σε εμπόρους ναρκωτικών,

προστατεύοντας το σχετικό εμπόριο κι αποφεύγοντας τις συλλήψεις των εγκληματιών (Gounev & Ruggiero, 2012).

2.2 Ιστορική αναδρομή

Μέχρι τη δεκαετία του 1930, οι εγκληματολόγοι ασχολούνταν κυρίως με το συμβατικό έγκλημα, δηλαδή το έγκλημα κατά προσώπων και ιδιοκτησίας από παραβάτες χαμηλής κοινωνικοοικονομικής τάξης, και με την παθολογία των εγκληματιών. Ο Αμερικανός κοινωνιολόγος- εγκληματολόγος Edwin Sutherland συνέτεινε σημαντικά στη μετατόπιση της προσοχής των εγκληματολόγων προς τα οικονομικά εγκλήματα που διαπράττονται από παραβάτες υψηλής κοινωνικοοικονομικής θέσης (Κραμβιά- Καπαρδή & Τσολάκης, 2011).

Ο Sutherland, μέσω μιας σειράς άρθρων κι ενός βιβλίου, ανέπτυξε την έννοια των εγκλημάτων του λευκού κολάρου, καθώς και την σχετική θεωρία του και την υπερασπίστηκε ενάντια στις κατηγορίες και τις κριτικές που δέχτηκε. Σύμφωνα με αυτόν ένα έγκλημα του λευκού κολάρου διαπράττεται από αξιосέβαστο πρόσωπο, με υψηλό κοινωνικό υπόβαθρο, στα πλαίσια της επαγγελματικής του δράσης, όπως αναφέρθηκε και προηγούμενα (Λάζος, 2016).

Πηγή: www.worldpress.com

Εικόνα 2.1 Ο Edwin Sutherland

Σύμφωνα με τους Nagarajan & Khaja- Sheriff (2012) τα εγκλήματα του λευκού κολάρου συνιστούν φαινόμενο που έπρεπε να ληφθεί υπόψη ήδη από τη βιομηχανική επανάσταση. Η σύγχρονη βιομηχανική καπιταλιστική οικονομία, η οποία εξελίχθηκε με το πέρασμα του χρόνου, κατέστη πολύπλοκη ως προς τη φύση της, καθώς ανέπτυξε μια αυξανόμενη εμπορική σχέση μεταξύ των ασφαλιστικών, τραπεζικών, μετοχικών και συναφών εταιρικών θεμάτων. Αυτό με τη σειρά του δημιούργησε κρίσιμες νομικές περιπλοκές σχετικά με τα δικαιώματα ιδιοκτησίας και άλλα νομικά ζητήματα που προετοίμασαν το δρόμο για τη γέννηση μιας νέας τάξης επαγγελματιών δικηγόρων οι οποίοι στο όνομα της παροχής δικαιοσύνης άρχισαν να δείχνουν ανοχή στις απάτες και έτσι να επιδιώκουν το δικό τους στενό ενδιαφέρον. Έτσι, ένας μεγάλος αριθμός υποστηρικτών νομικών, οι οποίοι λησμόνησαν τον ευσεβή όρκο της υπηρεσίας τους έναντι της κοινωνίας, άρχισαν να αναζητούν τα νομικά κενά και επικεντρώνονταν, κυρίως, στη βοήθεια των πλούσιων επιχειρηματιών να γίνουν πλουσιότεροι. Έκαναν εκτενή μελέτη για να δοκιμάσουν τρόπους για μέγιστη φοροδιαφυγή για αυτές τις πλούσιες εταιρικές προσωπικότητες, καθώς και για τον εαυτό τους. Τα εγκλήματα του λευκού περιλαίμιου που διαπράττονται από τους ασκούντες το νομικό επάγγελμα περιορίζονται μόνο στον εντοπισμό των παράνομων μεθόδων φοροδιαφυγής. Υπάρχουν πολύ συχνά, όμως, και περιπτώσεις αδίστακτων και ανήθικων πρακτικών, όπως η κατασκευή πλαστών αποδεικτικών στοιχείων, η συμμετοχή επαγγελματιών μαρτύρων, που παραβιάζουν τα δεοντολογικά πρότυπα του δικηγορικού επαγγέλματος.

Η παραπάνω αναφορά στο νομικό επάγγελμα, είναι καθαρά ενδεικτική και σε καμία περίπτωση δεν στοχεύει στο να στιγματισθούν οι εν λόγω επαγγελματίες ως οι μόνοι υπαίτιοι για την εγκληματικότητα του λευκού κολάρου.

Το κοινωνικό ενδιαφέρον για τα εγκλήματα του λευκού κολάρου αυξήθηκε με ταχείς ρυθμούς τη δεκαετία του 1970, συγκρουόμενο με την εγκληματική δράση που είχε λάβει το έγκλημα στο δρόμο κατά την προηγούμενη δεκαετία. Οι στόχοι της έρευνας αφορούσαν μεμονωμένους επιχειρηματίες, διεφθαρμένους πολιτικούς και αντίστοιχες εταιρικές δραστηριότητες, όπως η διεθνής δωροδοκία επιχειρήσεων, η παραγωγή επικίνδυνων προϊόντων και η ρύπανση του περιβάλλοντος. Το ανανεωμένο ενδιαφέρον προκλήθηκε τουλάχιστον εν μέρει από την ανακάλυψη της διαφθοράς και

άλλων παράνομων πρακτικών στα υψηλότερα επίπεδα διακυβέρνησης και από την αυξανόμενη ευαισθησία στις επικίνδυνες εταιρικές πρακτικές. Η αύξηση του ενδιαφέροντος ήταν αρκετά μεγάλη ώστε να μπορεί να χαρακτηριστεί έως και κοινωνικό κίνημα (Katz, 1980).

Κατά τη περίοδο αυτή, επίσης, εντοπίζεται πλήθος διαφωνιών υπήρξε για τις μορφές εμφάνισης του εγκλήματος λευκού περιλαιμίου. Το 1970, ο Herbert Edelhertz, λόγω χάρη, σκιαγράφησε τέσσερις τύπους εγκλημάτων λευκού κολάρου (Λάζος, 2016):

- ⇒ Εγκλήματα τα οποία διαπράττει ένα άτομο περιστασιακά ή/και τυχαία. Για παράδειγμα, φοροδιαφυγή, απλήρωτες πιστωτικές κάρτες, απάτη χρεοκοπίας.
- ⇒ Εγκλήματα κατά την διάρκεια της εργασίας. Διαπράττονται από τους εργαζόμενους σε μια επιχείρηση ή έναν οργανισμό κατά παράβαση του καθήκοντος αφοσίωσης και πίστης στον εργοδότη ή τους πελάτες. Για παράδειγμα, κατάχρηση χρημάτων, παράνομο εμπόριο, δωροδοκία.
- ⇒ Εγκλήματα ενός οργανισμού ή μιας επιχείρησης τα οποία όμως δεν αποτελούν τις κύριες δραστηριότητες του οργανισμού ή της επιχείρησης. Για παράδειγμα, η παραβίαση του νόμου για το μονοπώλιο, η παραπλανητική διαφήμιση, η εμπορική κατασκοπεία.
- ⇒ Τα εγκλήματα λευκού κολάρου κατ' εξακολούθηση ή/και ως κύρια δραστηριότητα.

Όπως υποστηρίζει ο Goldshtein (2015) αν και υπάρχουν πολλά παραδείγματα εγκληματικότητας του λευκού κολάρου κατά τον 20^ο αιώνα, κανένα από αυτά δεν είχε την απήχηση των εγκλημάτων αυτής της κατηγορίας που εντοπίζονται κατά τον 21^ο αιώνα. Η περίπτωση της Enron το 2001, μάλιστα, έχει χαρακτηριστεί από πολλούς ως η μεγαλύτερη χρεοκοπία της σύγχρονης ιστορίας.

Η Enron εκτιμάται ότι απέκρυψε τις δραστηριότητες, περίπου, 900 από τις 3.500 θυγατρικές της, καταφέροντας, έτσι, να δημοσιεύει ομαλή αύξηση κερδών από το 1999 ως το 2000 της τάξης των 979.000.000 δολαρίων. Από αυτά, τα 926.000.000 δολάρια προέκυψαν από λογιστικό τέχνασμα και όχι από πραγματικές κερδοφόρες δραστηριότητες. Η απάτη αποκαλύφθηκε τον Οκτώβριο του 2001, όταν η εταιρεία αναγκάστηκε να αναθεωρήσει προς τα κάτω τα περιουσιακά της στοιχεία κατά 1.200.000.000 δολάρια. Αποφεύγοντας η Enron να ενοποιήσει, ως όφειλε, τις

χρηματοοικονομικές της καταστάσεις με εκείνες των θυγατρικών ειδικού σκοπού, παρανομούσε με 2 τρόπους (Βελέντζας, Κάρταλης & Μπρώνη, 2012):

- Τις ανάγκαζε να αγοράζουν τα πάγια της που έχαναν την αξία τους, με χρήματα που είχαν δανειστεί από τρίτους πιστωτές, αποφεύγοντας έτσι να μειώσει τα κέρδη της κατά τα ποσά των ζημιών και, ταυτόχρονα, βελτιώνοντας με τα ξένα κεφάλαια την ρευστότητα της.
- Μεταβίβαζε σε αυτές πακέτα μετοχών της, που αγόραζαν με γραμμάτια. Στη συνέχεια, τα χρησιμοποιούσαν για να απομονώσουν και να περιορίσουν τον χρηματοοικονομικό κίνδυνο άλλων επενδύσεων της Enron. Αν αυτό είχε γίνει με ίδια κεφάλαια, δεν θα υπήρχε κανένα πρόβλημα. Όταν, όμως, η τιμή της μετοχής της Enron άρχισε να μειώνεται, η προστασία που θα έπρεπε να προσφέρουν κατέστη αδύνατη. Την ημέρα της κατάρρευσης, η τιμή της μετοχής της εταιρείας ανερχόταν σε 0,72 δολάρια, ενώ ένα χρόνο πριν υπολογιζόταν σε 75 δολάρια.

2.3 Η επιρροή των εγκλημάτων του λευκού κολάρου στην οικονομία

Οι εγκληματολόγοι συμφωνούν, γενικά, ότι τα εγκλήματα λευκού κολάρου είναι σοβαρά και διάχυτα, ότι το οικονομικό τους κόστος επισκιάζει κατά πολύ εκείνο των κοινών εγκλημάτων και ότι συχνά εμπεριέχουν το στοιχείο της κατάχρησης της εμπιστοσύνης ανάμεσα στον εργοδότη και τον εργαζόμενο ή ανάμεσα σε μια εταιρεία και τους πελάτες της ή τους δυνητικούς πελάτες της, υπονομεύοντας έτσι την εμπιστοσύνη, που είναι γενικά απαραίτητη για το εμπόριο και τη λειτουργία της κοινωνίας. Το ετήσιο κόστος μίας μόνο κατηγορίας εγκλημάτων λευκού κολάρου, της επαγγελματικής απάτης, έχει υπολογιστεί από την Ένωση Πιστοποιημένων Ελεγκτών κατά της Απάτης στις ΗΠΑ ότι ανέρχεται σε 994 δισεκατομμύρια δολάρια ετησίως (Κραμβιά- Καπαρδή & Τσολάκης, 2011).

Οι δραστηριότητες που εντάσσονται στην εγκληματικότητα του λευκού κολάρου υποσκάπτουν την νόμιμη οικονομική δραστηριότητα και αποθαρρύνουν την ενίσχυση των επενδύσεων. Τα οικονομικά εγκλήματα, εν γένει, συνιστούν μια σοβαρή, σε βάθος χρόνου, απειλή στην ειρηνική και δημοκρατική κοινωνικοοικονομική ανάπτυξη. Οι χρηματοοικονομικές αγορές είναι αδύνατο να

ευημερούν σε χώρες όπου οι παράνομες οικονομικά πράξεις είναι κοινωνικά αποδεκτές, διότι εξαρτώνται από υψηλά επαγγελματικά, νομικά και ηθικά πρότυπα. Ακόμα και η υποψία ότι τελούνται οικονομικά εγκλήματα, μπορεί να προκαλέσει οικονομική βλάβη κι αυτό διότι η καχυποψία των πολιτών υπονομεύει την κυβερνητική νομιμότητα (United Nations, 2005).

Οι Levi και Burrows (2008, αναφέρονται στους Κραμβιά- Καπαρδή & Τσολάκη, 2011) αναφέρουν ότι στο Ηνωμένο Βασίλειο το 2005:

- ⇒ Οι ζημιές από απάτη στον τομέα των οικονομικών υπηρεσιών υπολογίζονται σε 1,005 δισεκατομμύρια λίρες.
- ⇒ Οι ζημιές από απάτη σε επιχειρήσεις άλλων τομέων εκτός των οικονομικών υπηρεσιών υπολογίζονται σε 0,934 δισεκατομμύριο λίρες.
- ⇒ Οι ζημιές από απάτη σε βάρος ατόμων υπολογίζονται σε 2,75 δισεκατομμύρια λίρες.
- ⇒ Οι ζημιές από απάτη στον δημόσιο τομέα υπολογίζονται συντηρητικά σε 6,434 δισεκατομμύρια λίρες.
- ⇒ Για τους δημόσιους οργανισμούς σε τοπικό επίπεδο, οι ζημιές υπολογίζονται συντηρητικά σε 0,04 δισεκατομμύριο λίρες.

Το 2011, το οικονομικό κόστος είχαν υποστεί οι οργανισμοί παγκοσμίως ως απόρροια του οικονομικού εγκλήματος είχε αυξηθεί περίπου κατά 5% συγκριτικά με το 2009. Στην Ελλάδα, το 50% των οργανισμών που είχαν πληγεί από οικονομικό έγκλημα κατέγραψαν απώλειες από 100.000 έως 100 εκατομμύρια δολάρια ΗΠΑ. Αντίστοιχες ζημιές παρουσίαζαν και οι οργανισμοί τόσο στη Δ. Ευρώπη όσο και σε παγκόσμιο επίπεδο (PriceWaterCoopers, 2011).

Βέβαια, τα οικονομικά εγκλήματα δεν βάζουν μόνο την οικονομία, αλλά και τα άτομα τα οποία εμπλέκονται. Πολύ συχνά γεννάται, μάλιστα, το ερώτημα εάν η εγκληματικότητα του δρόμου, καθώς τις περισσότερες φορές ενέχει σωματική βία, πρέπει να θεωρείται περισσότερο επιβλαβής συγκριτικά με τα εγκλήματα του λευκού κολάρου.

Τα βίαια εγκλήματα μπορεί να είναι συγκλονιστικά, όσο και δαπανηρά. Ωστόσο, παρά τις σωματικές και ψυχολογικές επιπτώσεις στα θύματα ή στους μάρτυρες, υποστηρίζεται ότι το έγκλημα του δρόμου υστερεί σε σφοδρότητα, με πολλούς

τρόπους σε σύγκριση με την εγκληματικότητα του λευκού κολάρου. Το θύμα μιας ληστείας τραυματίζεται, σαφώς, από την εμπειρία και υποφέρει από την απώλεια οποιουδήποτε τιμαλφούς που μπορεί να κλαπεί από τον δράστη. Παρουσιάζονται, επίσης, ψυχολογικά συμπτώματα όπως ο φόβος του τραυματισμού ή του θανάτου. Υποθέτοντας, όμως, ότι το θύμα δεν τραυματίστηκε, τα τιμαλφή μπορούν να ανακτηθούν από την αστυνομία και μπορεί να καλυφθούν από ασφάλιση και ως εκ τούτου να μην είναι στην πραγματικότητα απώλεια. Ένας ένοπλος ληστής, σίγουρα, μπορεί να ληστέψει μετρητά, ένα πορτοφόλι και κοσμήματα, ακόμη και να κλέψει ένα αυτοκίνητο του θύματος, αλλά η απώλεια αυτών των στοιχείων είναι ασήμαντη σε σύγκριση με την απώλεια του συνολικού περιεχομένου του τραπεζικού λογαριασμού ενός ατόμου, του σπιτιού, των επενδύσεων και την συνολική ψυχική ηρεμία. Ορισμένες περιπτώσεις και μελέτες έχουν υποδείξει τους μοναδικούς αγγογόνους παράγοντες που αντιμετωπίζει ένα θύμα μετά από απώλεια από απάτη. Για παράδειγμα, υπάρχουν ενδείξεις ότι οι οικονομικές απώλειες που οφείλονται στην απάτη είναι άμεσος αιτιώδης παράγοντας σε πολλές περιπτώσεις κατάθλιψης και αυτοκτονιών(Saxby & Anil, 2012).

2.4 Αντιμετώπιση του φαινομένου

Όπως υποστηρίζει ο Goldshtein (2015) τα εγκλήματα του λευκού κολάρου δύσκολα καταλήγουν σε προσαγωγές και φυλακίσεις, γι' αυτό και είναι δυσχερής η αντιμετώπισή τους. Αυτό μπορεί να συμβαίνει για πολλούς λόγους, αλλά βασική αιτία είναι το γεγονός ότι μεγάλες επιχειρήσεις εκμεταλλεύονται την επιρροή και τον πλούτο τους έναντι της πολιτικής και της νομικής σφαίρας. Ένα άλλο εμπόδιο, επίσης, υφίσταται λόγω της ίδιας της δομής του νομικού συστήματος που σχετίζεται με την εγκληματικότητα. Αυτό πηγάζει από το γεγονός ότι προκειμένου να καταδικαστεί ένας κατηγορούμενος απαιτείται να αποδειχθεί τόσο η συμμετοχή όσο και η εγκληματική πρόθεση του δράστη, κάτι το οποίο είναι ιδιαίτερα δύσκολο.

Όπως προσθέτει ο Μαντάς (2017) η δικαστική αντιμετώπιση των εγκλημάτων του λευκού κολάρου είναι προβληματική, καθώς οι σχετικές αποδείξεις τίθενται, αρκετές φορές, υπό αμφισβήτηση. Ο δόλος, η συνέργεια, η σύσταση εγκληματικής οργάνωσης είναι θέματα δυσχερή προς απόδειξη. Το εκάστοτε αδίκημα μπορεί να

είναι διαρκές και υπάρχει αδυναμία χρονικού ή γεωγραφικού προσδιορισμού του. Άλλο ένα πρόβλημα είναι οι ελάχιστες μαρτυρικές καταθέσεις που έχουν στη διάθεσή τους οι διωκτικές αρχές λόγω ανυπαρξίας αυτόπτων μαρτύρων με αποτέλεσμα να αρκούνται σε έγγραφες αποδείξεις. Επίσης, είναι χαρακτηριστικό ότι τις περισσότερες φορές τόσο οι διωκτικές όσο και οι δικαστικές αρχές αδυνατούν να εντοπίσουν που έχουν αναλωθεί ή φυγαδευτεί τα χρηματικά ποσά που έχουν παράνομα αποκτηθεί στο πλαίσιο εκτέλεσης της παράνομης πράξης και ως εκ τούτου προσπαθούν μέσω της δέσμευσης τραπεζικών λογαριασμών, της κατάσχεσης περιουσιακών στοιχείων είτε μέσω ελέγχου του «πόθεν έσχες» να εντοπίσουν ή να ταυτοποιήσουν τα παρανόμως ιδιοποιημένα χρηματικά ποσά.

Παρά την δυσκολία αντιμετώπισης των φαινομένων αυτών, όμως, σαφώς κι έχουν από χρόνια ληφθεί μέτρα και καταβάλλονται προσπάθειες για τον περιορισμό των σχετικών κρουσμάτων.

Η καταπολέμηση της πρακτικής της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, λόγω χάρη, άρχισε από τη δεκαετία του 1980 να ανάγεται σε προτεραιότητα για τις κυβερνήσεις και τις δικαστικές αρχές πολλών κρατών ανά την υφήλιο. Ιδιαίτερη έμφαση δόθηκε, όμως, ειδικά στο πρόβλημα της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος ως διαύλου για τη νομιμοποίηση τέτοιων εσόδων. Εκτιμώντας ότι όταν οι διαμεσολαβούντες χρηματοπιστωτικοί φορείς, και ειδικότερα τα πιστωτικά ιδρύματα, χρησιμοποιούνται ως δίαυλοι για τη νομιμοποίηση του προϊόντος παράνομων δραστηριοτήτων η φερεγγυότητα και η σταθερότητα του ενεχόμενου φορέα, αλλά και η αξιοπιστία του χρηματοπιστωτικού συστήματος στο σύνολό του, μπορούν να κλονιστούν σοβαρά, με αποτέλεσμα την απώλεια της εμπιστοσύνης του κοινού σε αυτό, οι αρμόδιες εποπτικές αρχές των πιστωτικών ιδρυμάτων άρχισαν, σε συνεργασία με τις εθνικές κυβερνήσεις, να αναλαμβάνουν πρωτοβουλίες ρυθμιστικής παρέμβασης (Ελληνική Ένωση Τραπεζών, 2017).

Λόγω της ανάγκης να προστατευθεί το χρηματοπιστωτικό σύστημα από την κατάχρηση και προκειμένου να υποστηριχθούν οι προσπάθειες για την καταπολέμηση της οργανωμένης εγκληματικότητας στο χρηματοπιστωτικό σύστημα, η καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες κατέστη πρωταρχική προτεραιότητα για την Ευρωπαϊκή Ένωση. Στα συμπεράσματα της Διάσκεψης Κορυφής του Τάμπερε, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο δήλωσε ότι η

νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες βρίσκεται στο επίκεντρο του οργανωμένου εγκλήματος και ότι πρέπει να εξαλείφεται οπουδήποτε συμβαίνει και πρέπει να ληφθούν συγκεκριμένα μέτρα για τον εντοπισμό, την κατάσχεση, τη δέσμευση και τη δήμευση των προϊόντων του εγκλήματος. Αυτό σημαίνει ότι χρησιμοποιούνται διάφορες στρατηγικές, όπως η πρόληψη της χρήσης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες ή η χρηματοδότηση της τρομοκρατίας και η πρόληψη της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες μέσω της τελωνειακής συνεργασίας, καθιστώντας το μέτρο του όποιος εισέρχεται ή φεύγει από την Ευρωπαϊκή Ένωση να δηλώνει ότι μεταφέρει οποιοδήποτε χρηματικό ποσό μεγαλύτερο από 10.000 ευρώ (Anghel, 2010).

Η καταπολέμηση του οικονομικού εγκλήματος εν γένει συμπεριλαμβανομένου του ξεπλύματος χρημάτων, τοποθετούνταν τοποθετείται εδώ και χρόνια πολύ υψηλά στην πολιτική ατζέντα των περισσότερων ευρωπαϊκών κρατών. Σύμφωνα με διάφορες μελέτες, το οργανωμένο έγκλημα ελέγχει σημαντικά τμήματα της οικονομίας σε ορισμένες χώρες της Ανατολικής Ευρώπης, διεισδύοντας στις δυτικές οικονομίες και επενδύοντας, για παράδειγμα, σε ακίνητα στις ακτές της Μεσογείου και στις μεγάλες ευρωπαϊκές πόλεις. Υπήρξε όλο και μεγαλύτερη συνειδητοποίηση ότι το οικονομικό έγκλημα έχει εμφανή επιρροή στην άνοδο του οργανωμένου εγκλήματος και ότι η καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες είναι ένα από τα πιο αποτελεσματικά μέσα για την καταπολέμηση αυτής της μορφής εγκληματικής δραστηριότητας (Vlogaert, 2001).

Επίσης, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θεωρεί ότι είναι ζωτικής σημασίας να αντιμετωπιστεί η διαφθορά οπουδήποτε συμβαίνει, είτε στον δημόσιο είτε στον ιδιωτικό τομέα. Στον δημόσιο τομέα, η διαφθορά σημαίνει ζημιά στους τοπικούς, εθνικούς ή ευρωπαϊκούς προϋπολογισμούς καθώς και στο οικονομικό περιβάλλον, προσφέροντας αδικαιολόγητα πλεονεκτήματα σε λίγους, ενώ είναι επιζήμια για την κοινωνία γενικότερα. Η διαφθορά στον ιδιωτικό τομέα έχει άμεσο αντίκτυπο στην ανταγωνιστικότητα και την οικονομική ανάπτυξη. Αντιμετωπίζοντας τη διαφθορά του ιδιωτικού τομέα, τα κράτη μέλη ενισχύουν την εσωτερική αγορά και ενισχύουν τις οικονομίες τους. Επιπλέον, τα μέτρα αυτά έχουν θετικό αντίκτυπο στις σχέσεις με τους εξωτερικούς εμπορικούς εταίρους της Ευρωπαϊκής Κοινότητας (Anghel, 2010).

Στην Ελλάδα, μάλιστα, συζητείται από το καλοκαίρι του τρέχοντος έτους η σύσταση μιας νέας ελεγκτικής υπηρεσίας, η οποία θα τεθεί υπό την εποπτεία των οικονομικών εισαγγελιών και θα στελεχωθεί με 135 ελεγκτές, που θα έχει την αρμοδιότητα να ερευνά εξονυχιστικά μεγάλες υποθέσεις φοροδιαφυγής και άλλων οικονομικών εγκλημάτων ποινικού χαρακτήρα, θα μπορεί να συλλαμβάνει και να ανακρίνει υπόπτους για την τέλεση ποινικών αδικημάτων, αλλά δεν θα έχει δικαίωμα να επιβάλλει φόρους και πρόστιμα στους ελεγχόμενους, σχεδιάζει να συστήσει η κυβέρνηση. Στη νέα αυτή υπηρεσία, η οποία θα ονομάζεται Διεύθυνση Ειδικών Οικονομικών Ελέγχων, θα μεταφερθούν και θα συγκεντρωθούν οι διεσπαρμένες στο Κέντρο Ελέγχου Φορολογουμένων Μεγάλου Πλούτου, στο Κέντρο Ελέγχου Μεγάλων Επιχειρήσεων και στις Δ.Ο.Υ. της χώρας 4.700 παραγγελίες των οικονομικών εισαγγελιών για φορολογικούς ελέγχους σε οικονομικά ισχυρούς Έλληνες φορολογούμενους που είναι ύποπτοι για φοροδιαφυγή και παράνομο πλουτισμό, οι οποίες έχουν μείνει ανεκτέλεστες. Ειδικότερα, η Υπηρεσία θα είναι αρμόδια για (Η Ναυτεμπορική, 2017):

- ✘ Τη διενέργεια -κατόπιν παραγγελιών του εισαγγελέα Οικονομικού Εγκλήματος- επιθεωρήσεων, τακτικών ή έκτακτων ελέγχων, επανελέγχων και ερευνών, προκαταρκτικής εξέτασης ή προανάκρισης για την τέλεση φορολογικών και οικονομικών εγκλημάτων, που διαπράττονται σε βάρος του Ελληνικού Δημοσίου, της εθνικής οικονομίας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ανεξαρτήτως του τρόπου τελέσεως.
- ✘ Τη διενέργεια φορολογικών ελέγχων σε φυσικά και νομικά πρόσωπα όλης της επικράτειας, κατόπιν παραγγελιών του εισαγγελέα Οικονομικού Εγκλήματος, για τον εντοπισμό εισοδημάτων και περιουσιακών στοιχείων που δεν έχουν δηλωθεί.
- ✘ Τη σύνταξη πορισματικών εκθέσεων σε εκτέλεση των εισαγγελικών παραγγελιών που της ανατίθενται.
- ✘ Την επιδίωξη της πλήρους επίτευξης των στόχων των ελέγχων που έχουν τεθεί από τον εισαγγελέα Οικονομικού Εγκλήματος, σύμφωνα με το επιχειρησιακό σχέδιο της Υπηρεσίας.
- ✘ Τη διενέργεια διασταυρώσεων, την ανάλυση και τη θέσπιση κριτηρίων κινδύνου, καθώς και τον συνεχή προσδιορισμό, αναπροσδιορισμό και βελτίωση των κριτηρίων επιλογής των προς έλεγχο υποθέσεων.

- ✦ Τη διοικητική υποστήριξη και μέριμνα, την εξασφάλιση των υλικών και του εξοπλισμού, που απαιτούνται για την εύρυθμη λειτουργία της Υπηρεσίας σε συνεργασία με τις αρμόδιες υπηρεσίες.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση διαθέτει ποικίλα όργανα για την αντιμετώπιση παραβάσεων που λογίζονται ως εγκλήματα του λευκού κολάρου.

Η Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Καταπολέμησης της Απάτης (OLAF), λόγω χάρη, διερευνά περιπτώσεις απάτης και διαφθοράς, καθώς και άλλες παράνομες δραστηριότητες, εντοπίζει και διερευνά σοβαρά παραπτώματα ή περιπτώσεις παράβασης καθήκοντος από τους υπαλλήλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης και βοηθά την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να διαμορφώσει και να εφαρμόσει πολιτικές πρόληψης και ανίχνευσης της απάτης. Επιπρόσθετα, καθώς η αποφυγή καταβολής δασμών και ειδικών φόρων κατανάλωσης στα τσιγάρα, συνήθως μέσω του λαθρεμπορίου, είναι μία από τις σημαντικότερες μορφές απάτης στην Ένωση, η OLAF λαμβάνει πληροφορίες από τις υπηρεσίες με τις οποίες συνεργάζεται σχετικά με ύποπτες κινήσεις φορτηγών πλοίων και πραγματοποιεί διασταυρούμενους ελέγχους των εθνικών στοιχείων προκειμένου να κατανοήσει καλύτερα τις μεθόδους λαθρεμπορίας. Ενδεικτικά αναφέρεται ότι το διάστημα 2012-2014, οι κοινές επιχειρήσεις της OLAF και των εθνικών υπηρεσιών για την παρακολούθηση σκαφών οδήγησαν στην κατάσχεση (Ευρωπαϊκή Ένωση, 2017):

- ⇒ 9 πλοίων που μετέφεραν περίπου 215 εκατομμύρια τσιγάρα. Οι διαφυγόντες δασμοί υπολογίστηκαν σε 43 εκατομμύρια ευρώ.
- ⇒ Εμπορευματοκιβωτίων που περιείχαν 93 εκατομμύρια τσιγάρα. Οι διαφυγόντες δασμοί υπολογίστηκαν σε 5 εκατομμύρια ευρώ.

Το οικονομικό έγκλημα και τα εγκλήματα του λευκού κολάρου είναι εγγενή στοιχεία στην ζωή του ανθρώπου, είτε το επιθυμεί να συμμετάσχει σε αυτά, είτε όχι, καθώς μπορεί να καταστεί θύμα πολύ εύκολα. Αυτός ο ισχυρισμός μπορεί να γίνει καλύτερα αντιληπτός με τα δεδομένα του επόμενου κεφαλαίου όπου αναφέρονται ποσοτικά στοιχεία και υπαρκτά παραδείγματα που καταδεικνύουν την έκταση και την ένταση των εν λόγω εγκλημάτων στην καθημερινότητα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3. ΤΑ ΕΓΚΛΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΛΕΥΚΟΥ ΚΟΛΑΡΟΥ ΔΙΕΘΝΩΣ

Οι επίσημες εγκληματολογικές στατιστικές των περισσότερων χωρών παρέχουν πληροφορίες για σοβαρά εγκλήματα που ερευνώνται από την αστυνομία και εκδικάζονται από τα δικαστήρια. Γενικά, οι εγκληματολογικές στατιστικές της αστυνομίας παρέχουν πληροφορίες τόσο για εγκλήματα κατά προσώπων όσο και για εγκλήματα κατά της ιδιοκτησίας. Η πρώτη πλατιά κατηγορία, συνήθως, περιλαμβάνει το φόνο και την ανθρωποκτονία, τη βιαιοπραγία, το βιασμό και τη ληστεία, ενώ η δεύτερη περιλαμβάνει τον εμπρησμό, τα ναρκωτικά, τις διαρρήξεις, τις απάτες, τις κλοπές και τις εγκληματικές βλάβες περιουσίας (Κραμβιά- Καπαρδή & Τσολάκης, 2011).

Στις ενότητες που ακολουθούν πραγματοποιείται παράθεση στατιστικών δεδομένων που αφορούν στα εγκλήματα του λευκού κολάρου και τη συχνότητα εμφάνισής τους στην Ελλάδα, την Ευρώπη και τον κόσμο.

3.1 Τα εγκλήματα του λευκού κολάρου στην Ελλάδα

Με βάση πρόσφατη έρευνα της PriceWaterhouseCoopers (2011) αναφορικά με το οικονομικό έγκλημα, όπου εντάσσεται η εγκληματικότητα του λευκού κολάρου, εντοπίστηκαν μερικά σημαντικά ευρήματα και για την Ελλάδα.

Στον πιο κάτω πίνακα, αναφέρονται τα 5 οικονομικά εγκλήματα που εντοπίστηκαν σε μεγαλύτερο ποσοστό στην Ελλάδα για τα έτη 2009 και 2011. Τα ευρήματα προέκυψαν από την συμμετοχή στελεχών επιχειρήσεων στην χώρα.

Πίνακας 3.1 Τα σημαντικότερα οικονομικά εγκλήματα στην Ελλάδα για τα έτη 2009 και 2011

2009	2011
Δόλιες αιτήσεις δανεισμού: 21%	Υπεξαίρεση: 21%
Δωροδοκία και διαφθορά: 21%	Αθέμιτος ανταγωνισμός: 17%
Λογιστική απάτη: 14%	Ηλεκτρονικό έγκλημα: 14%
Παραβίαση πνευματικών δικαιωμάτων: 14%	Δωροδοκία και διαφθορά: 13%
Υπεξαίρεση: 13%	Λογιστική, απάτη, ξέπλυμα βρώμικου χρήματος, κατάχρηση εμπιστοσύνης: 9%

Πηγή: PriceWaterhouseCoopers, 2011.

Όπως καταδεικνύεται, το 2009 πρωτοστατούσαν οι δόλιες αιτήσεις δανεισμού, η δωροδοκία και η διαφθορά, ενώ ακολουθούσε η λογιστική απάτη και η παραβίαση των πνευματικών δικαιωμάτων, ενώ η υπεξαίρεση εμφανίζεται με 13%. Η εικόνα αυτή, μεταλλάσσεται το 2011 όπου υπερέχει η υπεξαίρεση, εντοπίζεται η είσοδος του αθέμιτου ανταγωνισμού και του ηλεκτρονικού εγκλήματος, ενώ ακολουθεί η δωροδοκία και η διαφθορά. Οι λογιστικές απάτες και το ξέπλυμα βρώμικου χρήματος, κατατάσσονται τελευταία στην ιεραρχία.

Σε επίπεδο επιχειρήσεων, πιο συγκεκριμένα, χαρακτηριστικό είναι το παράδειγμα του ομίλου Λαυρεντιάδη που ενεπλάκη σε παράνομες διαδικασίες, προκειμένου οι εν λόγω επιχειρήσεις να λαμβάνουν υπέρογκα δάνεια από την ανύπαρκτη πλέον τράπεζα ProtonBank. Σύμφωνα με τα στοιχεία που μελετήθηκαν από τη δικαιοσύνη από τον Ιανουάριο του 2010 ως τον Ιανουάριο του 2011 ο Λαυρεντιάδης και άλλοι συνεργάτες του με δόλο και εκμεταλλευόμενοι τη θέση τους στην ProtonBank χορήγησαν σε εταιρίες άμεσα ή έμμεσα ελεγχόμενες από τον Λαυρεντιάδη δάνεια εκατοντάδων εκατομμυρίων ευρώ – συγκεκριμένα 701 εκατομμυρίων- χωρίς τις απαιτούμενες διασφαλίσεις, χωρίς εγγυήσεις και με εξαιρετικά υψηλό πιστωτικό κίνδυνο με συνέπεια να απειληθεί και να υποστεί ζημιά η τράπεζα. Για το σκοπό αυτό κι ενεργώντας με δόλο απέκρυσαν από τις εποπτικές αρχές και τους μετόχους της τράπεζας το γεγονός ότι τα χορηγούμενα δάνεια δίνονταν σε εταιρείες που συνδέονταν άμεσα ή έμμεσα με τον Λαυρεντιάδη, δηλαδή

απέκρυπταν τον ενιαίο πιστωτικό κίνδυνο. Αυτό σημαίνει ότι οι εποπτικές αρχές και οι μέτοχοι θεωρούσαν ότι χορηγούσαν δάνεια τηρώντας το νομό-κανονιστικό πλαίσιο του Ελληνικού Τραπεζικού Συστήματος. Όμως, όπως προέκυψε, τα δάνεια χορηγούνταν προς εταιρίες που αποτελούσαν ομάδα συνδεδεμένων πελατών, άρα αντιπροσώπευαν ενιαίο κίνδυνο, με πιστοδοτήσεις που δεν καλύπτονταν με άμεσα ρευστοποιήσιμα στοιχεία (Παπαδάκου, 2011).

Επιπρόσθετα, λοιπές ελληνικές τράπεζες, μεταξύ των οποίων η Εθνική Τράπεζα, η Τράπεζα Πειραιώς και η Ελληνική Τράπεζα, κατέθεσαν το 2012 μήνυση εναντίον του ιδιοκτήτη των επιχειρήσεων Λαυρεντιάδη με τον ισχυρισμό ότι εξαπατήθηκαν και προχώρησαν σε δανειοδοτήσεις προς τον Λαυρέντη Λαυρεντιάδη για τη διπλή εξαγορά της εταιρείας του με την επωνυμία «Νεοχημική». Το 2008 ο επιχειρηματίας αποφάσισε να μεταβιβάσει την εταιρεία του «Νεοχημική», στην αμερικανική Carlyle, αντί 700 εκατομμυρίων ευρώ. Έτσι, υπέβαλε στις τράπεζες επιχειρηματικό σχέδιο εμφανίζοντας στοιχεία για υψηλή κερδοφορία της εταιρείας και πέτυχε δανειοδότηση ύψους 500 εκατομμυρίων ευρώ. Από τα 700 εκατομμύρια ευρώ, 200 κατέβαλαν από ίδια κεφάλαια οι εκπρόσωποι της αμερικανικής εταιρείας και τα υπόλοιπα 500 ήταν τα τραπεζικά δάνεια, που δόθηκαν βάσει του υποβληθέντος επιχειρηματικού σχεδίου.

Λίγους μήνες αργότερα, οι Αμερικανοί επενδυτές ανακάλυψαν ότι τα οικονομικά στοιχεία που δόθηκαν από την πλευρά Λαυρεντιάδη δεν ήταν ακριβή, προσέφυγαν δικαστικώς σε αγγλικό διαιτητικό δικαστήριο, πέτυχαν συμβιβασμό εξωδίκως και εισέπραξαν τα χρήματά τους, τα 200 εκατομμύρια ευρώ, επιστρέφοντας την εταιρεία που είχαν εξαγοράσει. Και ενώ η αμερικανική πλευρά ικανοποιήθηκε, οι ελληνικές τράπεζες που είχαν εξαπατηθεί προσέφυγαν δικαστικώς ζητώντας τη δίωξη του επιχειρηματία για απάτη. Τα 500 εκατομμύρια ευρώ δεν έχουν ακόμα επιστραφεί (Μάνδρου, 2014).

Είναι γνωστό ότι, διαχρονικά, η Ελλάδα αντιμετωπίζει μεγάλα ποσοστά φοροδιαφυγής. Αναλυτικότερα και σύμφωνα με ερευνητικά στοιχεία των τελευταίων ετών, διαπιστώνεται ότι (Διανέοσις, 2016):

- ⇒ Τα διαφυγόντα έσοδα από τη φοροδιαφυγή των φυσικών προσώπων κυμαίνονται από 1,9% ως 4,7% του ΑΕΠ ετησίως.
- ⇒ Από τη φοροδιαφυγή στον ΦΠΑ εκτιμάται ότι χάνεται το 3,5% του ΑΕΠ.

- ⇒ Απώλειες από το λαθρεμπόριο ποτών, τσιγάρων και καυσίμων αντιστοιχεί σε περίπου 0,5% του ΑΕΠ.
- ⇒ Για τα νομικά πρόσωπα, τα διαφυγόντα κέρδη για τη χώρα από τη φοροδιαφυγή και φόρο-αποφυγή των επιχειρήσεων υπολογίζονται γύρω στο 0,15% του ΑΕΠ.
- ⇒ Το μέγεθος της φοροδιαφυγής στην Ελλάδα μπορεί να προσδιοριστεί σε ένα ποσοστό από 6% ως 9% του ΑΕΠ, δηλαδή ανάμεσα σε 11 και 16 δισεκατομμύρια ευρώ το χρόνο.

Εκτιμάται ότι περισσότερα από 35 δισεκατομμύρια ευρώ χάθηκαν στην Ελλάδα στο διάστημα 2009-2013 εξαιτίας της φοροδιαφυγής. Αναλυτικότερα, και με βάση στοιχεία που έχει δημοσιεύσει η Κομισιόν, όσον αφορά τα έσοδα από το ΦΠΑ οι απώλειες ήταν 7,57 δισεκατομμύρια ευρώ το 2009, 6,92 δισεκατομμύρια ευρώ το 2010, 9,16 δισεκατομμύρια ευρώ το 2011, 6,88 δισεκατομμύρια ευρώ το 2012 και 6,5 δισεκατομμύρια ευρώ το 2013. Έτσι, συνολικά, το τίμημα της φοροδιαφυγής στην Ελλάδα αυτή την περίοδο ανερχόταν στα 37 δισεκατομμύρια ευρώ (BusinessNews, 2015).

Ένα άλλο σημαντικό πρόβλημα που σχετίζεται με την εγκληματικότητα του λευκού κολάρου και που φαίνεται ότι διατηρείται για χρόνια στην Ελλάδα είναι το φαινόμενο της διαφθοράς.

Η Ελλάδα τοποθετείται στις πιο διεφθαρμένες χώρες της Ευρώπης, βάσει του δείκτη που αντικατοπτρίζει την αντίληψη που υπάρχει για τη διαφθορά σε όλο το φάσμα του δημοσίου τομέα και βασίζεται στην ανάλυση ειδικών οργανισμών για τη διαφθορά στο δημόσιο. Με 44 πόντους η Ελλάδα βρίσκεται μαζί με χώρες όπως η Βουλγαρία, η Ιταλία, η Ρουμανία, η Ουγγαρία, η Κροατία, η Σλοβακία, η Μάλτα, η Τσεχία και η Κύπρος (NewMoney, 2017).

Η χώρα κατατάχθηκε το 2016 στη 4η θέση των αναπτυγμένων χωρών με αυξημένα επίπεδα διαφθοράς, μετά το Μεξικό, την Ιταλία και την Τουρκία, σύμφωνα με έρευνα του ΟΟΣΑ (Chrysopoulos, 2016).

Στις αρχές του 2017 δημοσιεύθηκαν τα αποτελέσματα της διετούς έρευνας της Ernst&Young για θέματα απάτης που διεξήχθη στην περιοχή της Ευρώπης, Μέσης Ανατολής, Ινδίας και Αφρικής και κατέγραψε τις απόψεις 4.100 στελεχών από

μεγάλες επιχειρήσεις σε 41 χώρες. Με βάση τα αποτελέσματα, φαίνεται ότι το 81% των στελεχών επιχειρήσεων που συμμετείχαν στην έρευνα στην Ελλάδα θεωρεί ότι η επιχειρηματική διαφθορά είναι διαδεδομένη στη χώρα (News247, 2017). Στο πίνακα που ακολουθεί, διαπιστώνεται η θέση της χώρας, σε σχέση με λοιπές χώρες του κόσμου που συμμετείχαν στην έρευνα τόσο το 2017, όσο και το 2015.

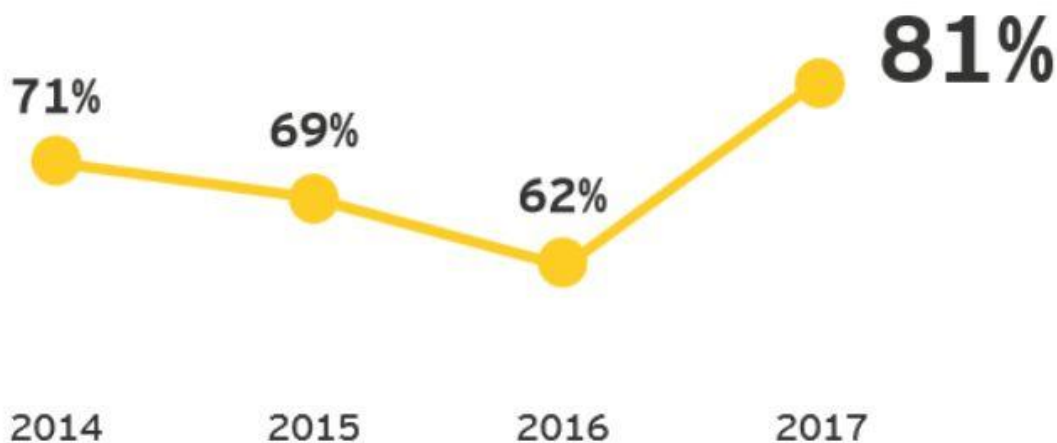
Πίνακας 3.2. Η επιχειρηματική διαφθορά το 2015 και το 2017

Χώρα	Ποσοστό διαφθοράς 2015	Ποσοστό διαφθοράς 2017
Ουκρανία	80%	88%
Κύπρος	-	82%
Ελλάδα	69%	81%
Σλοβενία	78%	81%
Κένυα	90%	79%
Ουγγαρία	73%	78%
Ινδία	80%	78%
Αίγυπτος	64%	75%

Πηγή: News247, 2017.

Όπως διαφαίνεται, στις περισσότερες περιπτώσεις οι συμμετέχοντες ότι προσδιορίζουν αυξημένα επίπεδα επιχειρηματικής διαφθοράς ανάμεσα στα έτη 2015 και 2017.

Ειδικότερα για την Ελλάδα, στο πιο κάτω διάγραμμα αναπαριστάται η εκτίμηση της επιχειρηματικής διαφθοράς κατά τα 4 τελευταία έτη.

Πηγή: News247, 2017.

Διάγραμμα 3.1 Η επιχειρηματική διαφθορά στην Ελλάδα τη περίοδο 2014-2017

Το 2014, η επιχειρηματική διαφθορά εντοπιζόταν από το 71% του δείγματος της έρευνας, στη συνέχεια και για 2 έτη παρουσίασε κάμψη, ενώ το 2017 ανήλθε στο 81%.

3.2 Τα εγκλήματα του λευκού κολάρου στην Ευρώπη

Το 2014 η OLAF, που αναφέρθηκε προηγουμένως, μελέτησε 234 νέες υποθέσεις και ολοκλήρωσε 250 συνολικά έρευνες. Ο μέσος όρος διερεύνησης μιας υπόθεσης έχει πλέον μειωθεί στους 21 μήνες, διάρκεια που αποτελεί ρεκόρ πενταετίας. Μόνο το 2014 οι έρευνες της OLAF είχαν ως αποτέλεσμα προτάσεις για ανακτήσεις συνολικού ποσού 901 εκατομμυρίων ευρώ. Μερικές από τις υποθέσεις που χειρίστηκε η OLAF αφορούσαν την κατάσχεση 21 τόνων απομιμήσεων εντομοκτόνων στην Πολωνία, την καταπολέμηση του διακρατικού λαθρεμπορίου τσιγάρων, μια απάτη σχετικά με την ενωσιακή χρηματοδότηση της κατασκευής λιμενικών εγκαταστάσεων στην Ισπανία, απάτες ναυτιλιακών εταιρειών που χρηματοδοτήθηκαν για να υποκαταστήσουν ορισμένες οδικές μεταφορές, μια απάτη σχετικά με την πώληση ιατρικού εξοπλισμού από την Σλοβενία στην Ουγγαρία και λοιπές (Αλεβαντής, 2015).

Η παραποίηση προϊόντων και η πειρατεία επηρεάζουν σοβαρά τη λειτουργία της κοινής ευρωπαϊκής αγοράς και έχουν αρνητικό αντίκτυπο στη δημόσια ασφάλεια. Τόσο η οικονομική όσο και η κοινωνική ζωή επηρεάζεται από την παρακώλυση του εμπορίου και την αναστολή του ελεύθερου ανταγωνισμού, με αποτέλεσμα την απώλεια εμπιστοσύνης στην οικονομία από τους οικονομικούς φορείς και τη μείωση των επενδύσεων. Εκτιμάται ότι οι δραστηριότητες αυτές αντιπροσωπεύουν μεταξύ 5% και 7% του διεθνούς εμπορίου και ευθύνονται για την απώλεια πάνω από 200.000 θέσεων εργασίας. Επιπλέον, οι ευρωπαϊκές εταιρείες που δραστηριοποιούνται εκτός κοινοτικού χώρου χάνουν 400 έως 800 εκατομμύρια δολάρια ΗΠΑ στην ευρωπαϊκή αγορά και περίπου 2000 εκατομμύρια δολάρια ΗΠΑ στην παγκόσμια αγορά κάθε χρόνο. Μία από τις χειρότερες πτυχές αυτού του φαινομένου είναι ο υψηλός κίνδυνος για τους ευρωπαίους καταναλωτές που παρουσιάζονται από τα επικίνδυνα παραποιημένα αγαθά όπως είναι τα φάρμακα, τα εξαρτήματα αυτοκινήτων και τα τρόφιμα (Anghel, 2010).

Στην Ιταλία, που είναι η τρίτη μεγαλύτερη οικονομία στην ευρωζώνη, η διαφθορά κατά τα τελευταία χρόνια είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με τον πρώην πρωθυπουργό της χώρας, Σίλβιο Μπερλουσκόνι, ο οποίος έχει κατηγορηθεί για διαφθορά πολλές φορές, καταδικάστηκε για φορολογική απάτη το 2013 και κρίθηκε ένοχος δωροδοκίας σε γερουσιαστή το 2015 (Chrysopoulos, 2016).

Πηγή: Το Βήμα, 2017.

Εικόνα 3.1 Ο Σίλβιο Μπερλουσκόνι, πρώην πρωθυπουργός της Ιταλίας

Στις αρχές του τρέχοντος έτους, επιπλέον, η εισαγγελία της Φλωρεντίας διεξήγε έρευνα εις βάρος του Σίλβιο Μπερλουσκόνι σχετικά με τυχόν ανάμειξή του, ως εντολοδότη, στην υπόθεση των μαφιόζικων βομβιστικών επιθέσεων που σημειώθηκαν το 1992 και 1993 στην Ιταλία (Το Βήμα, 2017).

Αν και το Μεξικό κατατάσσεται πρώτο ανάμεσα στα κράτη του ΟΟΣΑ, όσον αφορά την εκδήλωση της διαφθοράς, η Τουρκία θεωρείται η πλέον διεφθαρμένη χώρα στην Ευρώπη. Το 2013, η Τουρκία κλονίστηκε από ένα τεράστιο σκάνδαλο που αφορούσε τον διευθυντή μιας κρατικής τράπεζας και πολλούς ανώτερους επιχειρηματίες που φέρεται ότι συμμετείχαν στη δωροδοκία, την απάτη, το λαθρεμπόριο και τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες (Chrysopoulos, 2016).

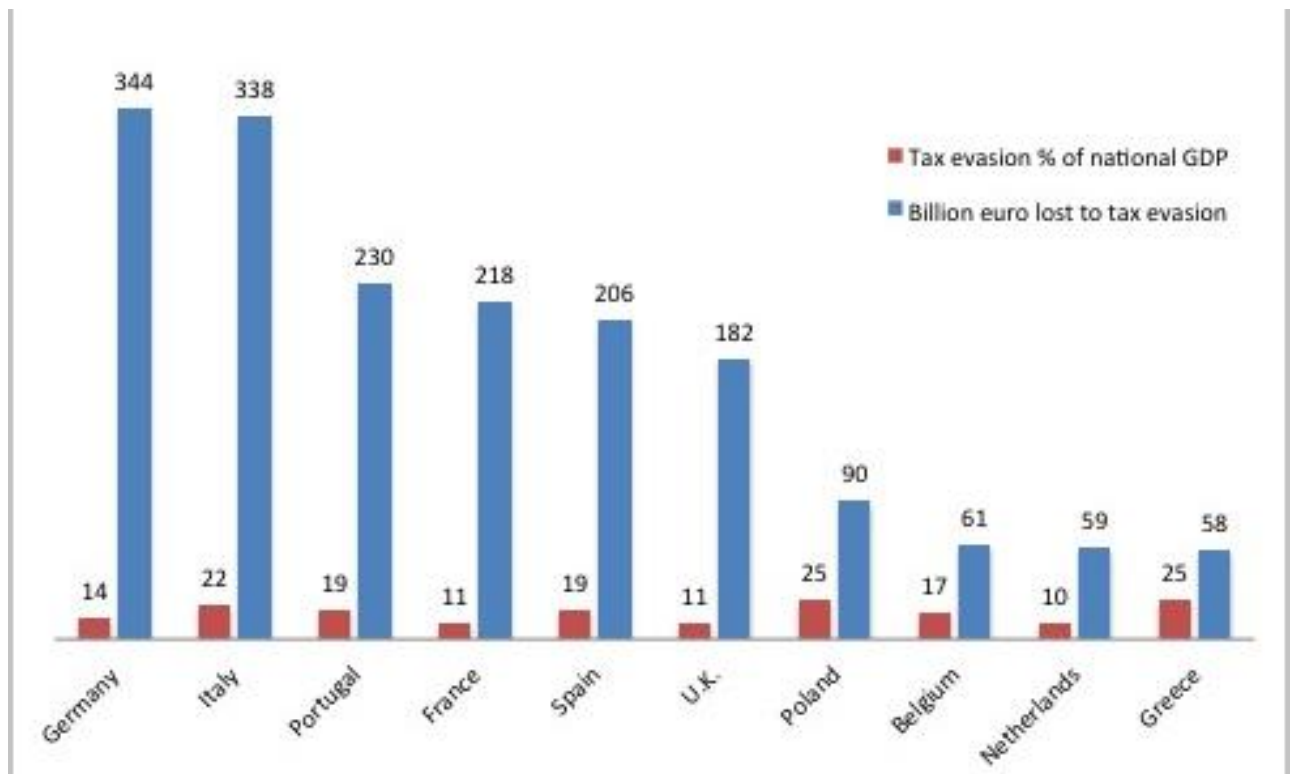
Στη Μεγάλη Βρετανία, σχετικά με τη συχνότητα οικονομικών εγκλημάτων και σύμφωνα με το Στατιστικό Δελτίο του βρετανικού Υπουργείου Εσωτερικών, κατά την περίοδο από το Μάρτιο 2007 μέχρι τον Απρίλιο 2008 καταγράφηκαν συνολικά 155.358 αδικήματα πλαστογραφίας και παραχάραξης από την αστυνομία στην

Αγγλία και την Ουαλία, αριθμός που αντιπροσωπεύει ποσοστό 3% του συνόλου των αδικημάτων που καταγράφηκαν. Δυστυχώς, η Βρετανική Έρευνα Εγκλήματος δεν περιλαμβάνει την πλαστογραφία και την παραχάραξη. Ως αποτέλεσμα, δεν υπάρχουν συγκρίσιμα στοιχεία με βάση αναφοράς τα θύματα των αδικημάτων αυτών (Κραμβιά-Καπαρδή & Τσολάκης, 2011).

Επίσης, στοιχεία από τη Βρετανική Ένωση Ασφαλιστών καταδεικνύουν ότι (Deloitte, 2014):

- Ενώ οι ασφαλιστικοί διαμεσολαβητές διαπιστώνουν ολοένα και περισσότερες απάτες, εκτιμάται ότι, περίπου, 1,9 δισεκατομμύρια βρετανικών λιρών σε απάτες, δεν ανιχνεύεται κάθε χρόνο.
- Εντός του 2011, η αξία των απατών που αποκαλύφθηκαν ανερχόταν σε 7%.
- Το 2011, οι ασφαλιστικοί διαμεσολαβητές αποκάλυψαν 138.814 ψευδείς ζημιές, οι οποίες ανέρχονταν σε 2.670 ανά εβδομάδα, ποσό μεγαλύτερο κατά 5% σε σχέση με το 2010.

Αν και η Ελλάδα, διαχρονικά, σχολιάζεται αρνητικά για τα υψηλά ποσοστά φοροδιαφυγής, το φαινόμενο ανθεί και σε λοιπές χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Στο πιο κάτω διάγραμμα, περιλαμβάνονται οι χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης που αντιμετωπίζουν το μεγαλύτερο ποσοστό φοροδιαφυγής. Αναλυτικότερα, τα στοιχεία του διαγράμματος αναπαριστούν ποσοστά της φοροδιαφυγής σε σχέση με το ΑΕΠ της εκάστοτε χώρας, ενώ επιπλέον αναφέρονται τα δισεκατομμύρια ευρώ που έχουν χαθεί λόγω της φοροδιαφυγής κατά τα τελευταία έτη.

Πηγή: Bergström, 2012.

Διάγραμμα 3.2. Η φοροδιαφυγή στην Ευρώπη

Όπως εντοπίζεται, στην Ελλάδα και την Πολωνία η φοροδιαφυγή εμφανίζεται με το μεγαλύτερο ποσοστό, σε σχέση με το ΑΕΠ των χωρών. Στη Γερμανία και την Ιταλία, όμως, έχουν χαθεί τα μεγαλύτερα κέρδη στα δημόσια ταμεία, λόγω της φοροδιαφυγής.

Στη Γερμανία, επίσης, στις αρχές του 2017 αποκαλύφθηκε σκάνδαλο ξεπλύματος βρώμικου χρήματος, καθώς εντοπίστηκε ότι αμφιβόλου προελεύσεως μεταφορές χρημάτων από χώρες της Ανατολικής Ευρώπης διεκπεραίωσαν τουλάχιστον 27 γερμανικές τράπεζες, ενώ το μεγαλύτερο ποσό διαχειρίστηκε η Commerzbank. Στην ουσία πρόκειται για ποσά που προέρχονταν από την Ρωσία, τα οποία ξέπλεναν γερμανικές τράπεζες. Συνολικά, σύμφωνα δημοσίευμα γερμανικής εφημερίδας στους λογαριασμούς γερμανικών τραπεζών εισήλθαν 66,5 εκατομμύρια δολάρια, αναφέρει. Το μεγαλύτερο ποσό, ύψους 27,4 εκατομμυρίων δολαρίων, κατέληξε σε λογαριασμούς της Commerzbank και το ποσό των 24 εκατομμυρίων σε λογαριασμούς της DeutscheBank. Η Commerzbank αρνήθηκε να σχολιάσει τις πληροφορίες, αναφέροντας μόνο ότι για την τράπεζα πάντα είχε πρωταρχική σημασία

το να τηρεί τους κανόνες που αποτρέπουν τις παράτυπες μεταφορές χρημάτων (In.gr, 2017).

Τον Αύγουστο του 2017 αποκαλύφθηκε, ακόμα, σκάνδαλο διεθνούς βεληνεκούς αναφορικά με υπόθεση ξεπλύματος χρήματος, στο οποίο φέρεται ότι εμπλέκεται το υποκατάστημα στη Μαδρίτη της κινεζικής Industrial and Commercial Bank of China (ICBC). Σύμφωνα με στοιχεία που διέρρευσαν στον Τύπο, Κινέζοι που ανήκαν στη δυναμική και αναπτυσσόμενη επιχειρηματική κοινότητα της Μαδρίτης φέρεται να διοχέτευαν παρανόμως χρήματα τουλάχιστον 1,2 δισεκατομμύρια ευρώ, μέσω της τράπεζας, με προορισμό την πατρίδα τους. Τα έσοδά τους αυτά, που διακινήθηκαν μεταξύ Ισπανίας και Κίνας την περίοδο 2009 - 2012, φέρεται ότι ήταν προϊόν φοροδιαφυγής και λαθρεμπορίου. Οι ισπανικές εισαγγελικές αρχές διερευνούν τουλάχιστον τρία χρόνια την υπόθεση, η οποία πιθανώς να εμπλέκει υψηλά ιστάμενα πρόσωπα στο υποκατάστημα της ICBC της Μαδρίτης και στα κεντρικά ευρωπαϊκά γραφεία της τράπεζας στο Λουξεμβούργο. Κατά τους εισαγγελείς, είναι τόσο μεγάλα τα ποσά που διακινούνταν από την Μαδρίτη στην Κίνα, ώστε η ζημία στην ισπανική οικονομία εκτιμάται πως είναι τεράστια. Πάντως, ήδη από το 2013 η ICBC φέρεται να γνώριζε για τις εν εξελίξει έρευνες, οι οποίες συμπεριελάμβαναν και παρακολουθήσεις τηλεφωνικών συνδιαλέξεων. Κατά τη διάρκεια της κρίσης, κατέφθασαν στην Ισπανία πολλοί Κινέζοι επιχειρηματίες και επενδυτές, επειδή θεωρούσαν πως η χώρα προσφέρει πολλές ευκαιρίες. Αποδεικτικό στοιχείο, μεταξύ άλλων, ήταν η ίδρυση του υποκαταστήματος της ICBC στη Μαδρίτη, καθώς και η κατασκευή του τεράστιου εμπορικού πάρκου «Κόμπο Καγιέχα», που βρίσκεται στα νότια προάστια της Μαδρίτης και που συνιστά έναν ένας από τους μεγαλύτερους κόμβους για διακίνηση κινεζικών προϊόντων στην Ευρώπη. Πολλοί από τους Κινέζους εισαγωγείς εκεί δήλωναν ένα πολύ μικρό μέρος της αξίας του κάθε εμπορευματοκιβωτίου, το οποίο περιείχε προϊόντα. Εν συνεχεία, τα έσοδα που είχαν από την πώληση των μη δηλωθέντων αγαθών επιδίωκαν να τα αποκρύπτουν και φέρεται πως τα επέστρεφαν στην Κίνα, μέσω της ICBC. Τα δίκτυα των εισαγωγέων μετατράπηκαν σε δίκτυα για ξέπλυμα. Στην επέμβαση του 2016 συνελήφθησαν επτά πρώην στελέχη της ICBC και δύο από τους βασικούς συντελεστές του κυκλώματος (Καπερναράκου, 2017).

3.3 Τα εγκλήματα του λευκού κολάρου στον κόσμο

Η KPMG μεταξύ Μαρτίου 2013 και Αυγούστου 2015 διενήργησε έρευνα στην Ευρώπη, Μέση Ανατολή και Αφρική, Αμερική και χώρες του Ειρηνικού όσον αφορά τις επιχειρηματικές απάτες, αναφερόμενη σε 750 φυσικά πρόσωπα που είχαν εμπλακεί αποδεδειγμένα σε εταιρικές απάτες 81 χωρών και η ταυτότητα των οποίων αποκαλύφθηκε. Από αυτούς το 66% είχε και συνεργό, ενώ οι γυναίκες φαίνεται να προτιμούν να λειτουργούν περισσότερο μόνες τους με το 45% αυτών να έχει επιλέξει συνεργό. Τα στοιχεία επιβεβαιώνουν ότι οι ελεγκτικοί μηχανισμοί των οργανισμών δεν είναι αρκετά αποτελεσματικοί στην καταπολέμηση της απάτης, η οποία βλάπτει ανεπανόρθωτα σε κάποιες περιπτώσεις την εταιρική φήμη και κοστίζει πολλά εκατομμύρια ευρώ. Μάλιστα, όπως αποκάλυψε η έρευνα, η προληπτική ανάλυση δεδομένων διαδραματίζει πολύ μικρό ρόλο στην αντιμετώπιση της απάτης, καθώς μόλις το 3% έχει εντοπιστεί με τον τρόπο αυτό. Επιπρόσθετα, σύμφωνα με τα αποτελέσματα της έρευνας, ποσοστό 68% των απατεώνων είναι μεταξύ 36 και 55 ετών, ενώ νεότερες ηλικίες αντιπροσωπεύονται στο δείγμα με ποσοστό 15%. Το 65% διέπραξε την απάτη ενώ εργαζόταν στον οργανισμό και το 21% αφού είχε αποχωρήσει. Όπως διαπιστώθηκε, το 38% εργαζόταν στον οργανισμό πάνω από 6 έτη και το 14% μεταξύ 4 και 6 έτη. Το 34% ήταν μέλη της ανώτατης διοίκησης και το 32% διευθυντικά στελέχη με προϋπηρεσία στον οργανισμό άνω των 6 ετών. Το 38% των απατεώνων χαρακτήρισαν εαυτόν ως αξιοσέβαστα πρόσωπα στους οργανισμούς που εργάζονταν και το 44% είχε σημαντικές δικαιοδοσίες με δυνατότητα παραβίασης των συστημάτων ελέγχου. Το κίνητρο που υπερίσχυσε για την διάπραξη της απάτης ήταν το προσωπικό όφελος σε ποσοστό 60% και ακολουθεί η απληστία σε ποσοστό 36% και η ευκολία σε ποσοστό 27%. Σύμφωνα με την έρευνα, η απουσία αποτελεσματικών ελεγκτικών μηχανισμών αποτέλεσε ευκαιρία για τη διάπραξη της απάτης σε ποσοστό 61%. Στην Ευρώπη, μάλιστα, το 72% δήλωσε ότι λόγω μη επαρκών συστημάτων ελέγχου βρήκε ευκαιρία να διαπράξει την απάτη. Το 24% χρησιμοποίησε την τεχνολογία για να διαπράξει την απάτη, ενώ το 47% προέβη σε κατάχρηση περιουσίας και το 22% σε αλλοίωση των οικονομικών στοιχείων. Το 66% των περιπτώσεων απάτης διαπράχθηκε σε περίοδο 1 έως 5 έτη και στο 27% των περιπτώσεων η απάτη κόστισε σε κάθε οργανισμό πάνω από ένα εκατομμύριο ευρώ. Το 44% των παραβατών εντοπίστηκε μετά από πληροφορίες τρίτων, είτε με επίσημο τρόπο είτε με ανεπίσημο, ενώ το 24% μετά από διοικητικό έλεγχο (iefimerida, 2016).

Σχετικά με το οικονομικό έγκλημα στις Ηνωμένες Πολιτείες, σύμφωνα με τα στατιστικά στοιχεία του Υπουργείου Δικαιοσύνης το 2007, 103.448 άτομα συνελήφθησαν και κατηγορήθηκαν για πλαστογραφία και παραχάραξη, 252.873 για απάτη και 22.301 για κατάχρηση. Η αποκόμιση χρημάτων, υπηρεσιών ή κάποιου άλλου οφέλους με εξαπάτηση αποτελεί μία μόνο μορφή οικονομικού εγκλήματος (Κραμβιά- Καπαρδή & Τσολάκης, 2011).

Σύμφωνα με πρόσφατη έρευνα στον Καναδά, το 36% των επιχειρήσεων που συμμετείχαν σε αυτήν δήλωσε ότι είχε πληγεί από κάποιας μορφής έγκλημα του λευκού κολάρου, ενώ το σχετικό ποσοστό σε παγκόσμια κλίμακα ήταν 37%. Το ποσοστό αυτό είναι υψηλότερο στο Καναδά σε σχέση με το 32% του 2011, αλλά, σαφώς χαμηλότερο σε σχέση με το 2005 όπου υπολογιζόταν σε 50%. Στη πλειοψηφία των περιπτώσεων, το 61%, ο παραβάτης προερχόταν από τα εσωτερικό περιβάλλον της επιχείρησης, ενώ όσον αφορά τα προσωπικά χαρακτηριστικά του αναφέρθηκε ότι όσοι εντοπίστηκαν να συμμετέχουν σε εγκλήματα του λευκού κολάρου ήταν άτομα μέσης ηλικίας, με ανώτερη ή ανώτατη εκπαίδευση, που κατείχαν θέσεις σε μεσαίο επίπεδο διοίκησης και με τουλάχιστον 10 χρόνια προϋπηρεσία. Τα πιο συχνά εμφανιζόμενα εγκλήματα στο Καναδά, στο χώρο της επιχειρηματικής δράσης, εντοπίστηκαν να είναι η κλοπή περιουσιακών στοιχείων, με ποσοστό 58%, η απάτη στη διαδικασία σύναψης συμβάσεων, με ποσοστό 33%, η λογιστική απάτη με ποσοστό 22% και το ηλεκτρονικό έγκλημα, με ποσοστό 22%. Επιπρόσθετα, το 15% των επιχειρήσεων κατήγγειλε ότι τους έχει ζητηθεί να προβούν σε δωροδοκίες, ενώ το σχετικό ποσοστό σε παγκόσμια κλίμακα υπολογίστηκε σε 28%. Επιπλέον, το 14% δήλωσε ότι έχασε τη δουλειά του επειδή αρνήθηκε να δωροδοκήσει (McKenna, 2014).

Αναλυτικότερα, το πρόβλημα της δωροδοκίας είναι εκτενές διεθνώς. Στο πιο κάτω πίνακα περιλαμβάνονται αποτελέσματα έρευνας που διενεργήθηκε μεταξύ του Σεπτεμβρίου 2012 και του Μαρτίου 2013, σε 95 χώρες του κόσμου όπου οι συμμετέχοντες ρωτήθηκαν εάν οι ίδιοι ή άτομα της οικογένειάς του προέβησαν σε κάποιου είδους δωροδοκία σε δημόσιους φορείς, κατά τη διάρκεια της περιόδου των 12 τελευταίων μηνών (Statista, 2017).

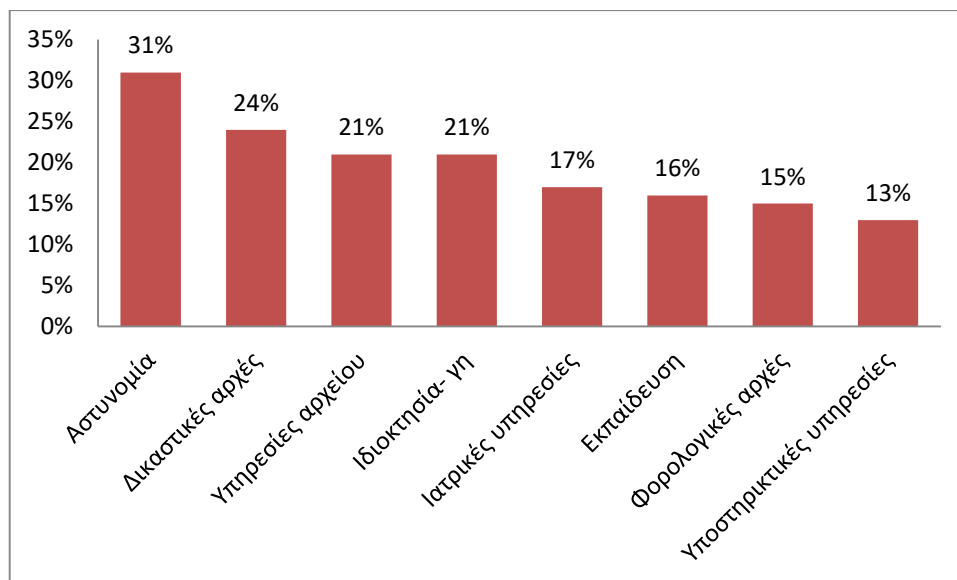
Πίνακας 3.3. Η δωροδοκία σε δημόσιους φορείς

Τομέας	Ποσοστό
Αστυνομία	31%
Δικαστικές αρχές	24%
Υπηρεσίες αρχείου	21%
Ιδιοκτησία- γη	21%
Ιατρικές υπηρεσίες	17%
Εκπαίδευση	16%
Φορολογικές αρχές	15%
Υποστηρικτικές υπηρεσίες	13%

Πηγή: Ίδια επεξεργασία από Statista, 2017.

Οι απαντήσεις αφορούσαν σε 8 κατηγορίες δημοσίων φορέων και οργανισμών που δέχθηκαν δωροδοκίες από πολίτες.

Τα δεδομένα του πιο πάνω πίνακα αναπαριστώνται και στο διάγραμμα που ακολουθεί.

Πηγή: Ίδια επεξεργασία από Statista, 2017.

Διάγραμμα 3.3. Η δωροδοκία σε δημόσιους φορείς

Οι απαντήσεις αφορούσαν σε 8 κατηγορίες δημοσίων φορέων και οργανισμών που δέχθηκαν δωροδοκίες από πολίτες.

Όπως καταδεικνύεται, οι αστυνομικές αρχές φαίνεται ότι δέχτηκαν τα μεγαλύτερα ποσοστά δωροδοκιών, ενώ ακολουθούσαν οι δικαστικές αρχές. Οι φορολογικές αρχές, τοποθετούνται, σχετικά χαμηλά στη συνολική κατάταξη.

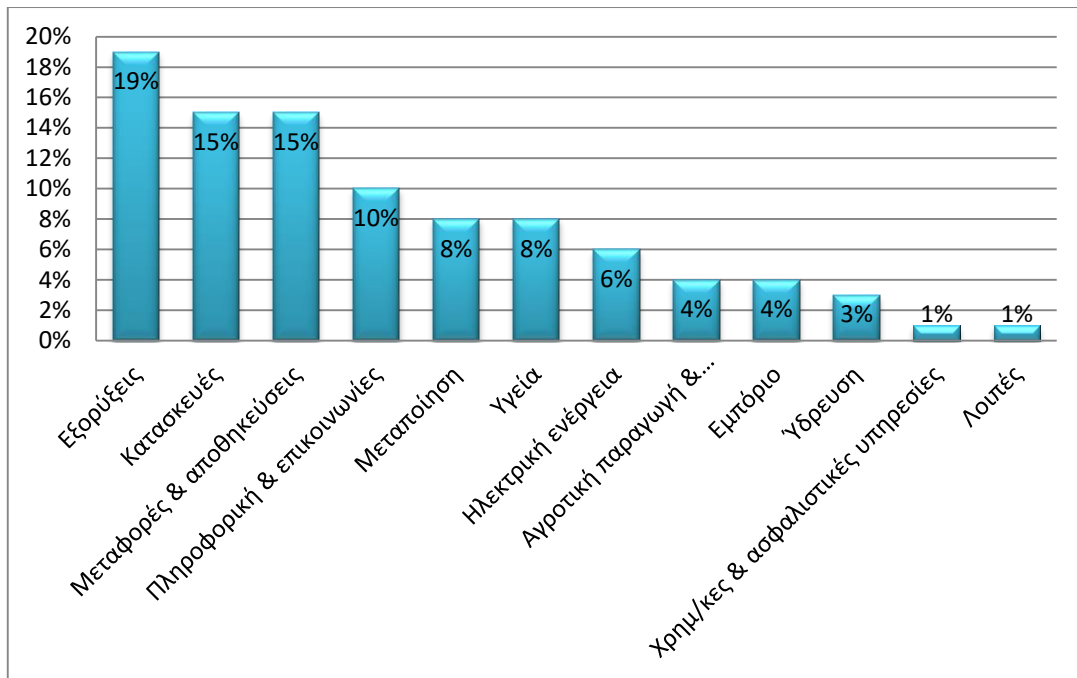
Όσον αφορά τις πολυεθνικές επιχειρήσεις, στο πιο κάτω πίνακα αναφέρονται τα ποσοστά ανά κατηγορία πολυεθνικών επιχειρήσεων που ενεπλάκησαν σε υποθέσεις δωροδοκίας, σύμφωνα με έρευνα που δημοσιεύθηκε το 2014.

Πίνακας 3.4. Πολυεθνικές επιχειρήσεις και δωροδοκία

Κλάδος	Ποσοστό
Εξορύξεις	19%
Κατασκευές	15%
Μεταφορές & αποθηκείσεις	15%
Πληροφορική & επικοινωνίες	10%
Μεταποίηση	8%
Υγεία	8%
Ηλεκτρική ενέργεια	6%
Αγροτική παραγωγή & ιχθυοκαλλιέργειες	4%
Εμπόριο	4%
Ύδρευση	3%
Χρημ/κες& ασφαλιστικές υπηρεσίες	1%
Λοιπές	1%

Πηγή: Ίδια επεξεργασία από McCarthy, 2014.

Και διαγραμματικά:

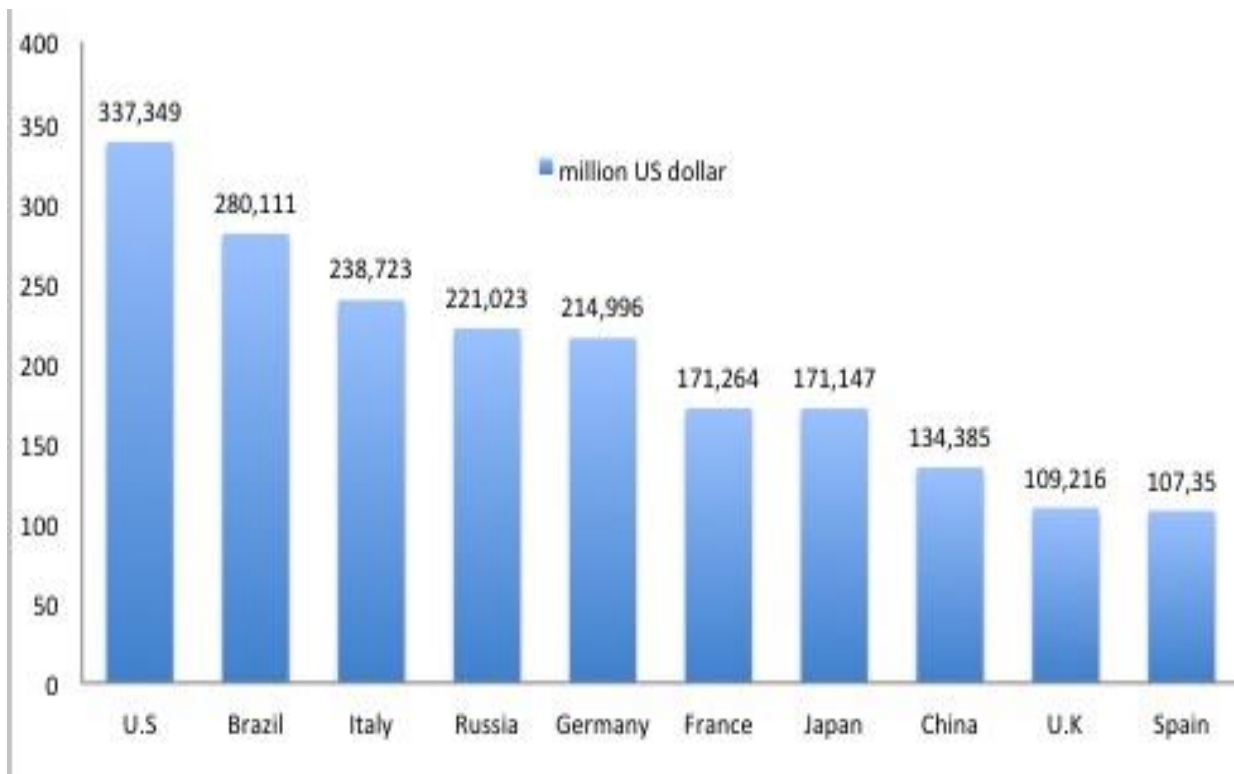

Πηγή: Ίδια επεξεργασία από McCarthy, 2014.

Διάγραμμα 3.4. Πολυεθνικές επιχειρήσεις και δωροδοκία

Οι εξορυκτικές επιχειρήσεις εντοπίστηκε ότι ενεπλάκησαν σε δωροδοκίες, σε μεγαλύτερο ποσοστό συγκριτικά με τις λοιπές μορφές επιχειρηματικής δραστηριότητας. Οι κατασκευές, οι μεταφορές και οι αποθηκεύσεις εμφανίζονται στα ίδια ποσοστά, με 15% έκαστη, ενώ οι χρηματοοικονομικές και ασφαλιστικές υπηρεσίες καταχωρήθηκαν με, μόλις, 1%.

Όσον αφορά το πρόβλημα της φοροδιαφυγής, στο πιο κάτω διάγραμμα εντοπίζονται οι χώρες όπου παγκοσμίως υπολογίζονται τα μεγαλύτερα ποσοστά εμφάνισης του φαινομένου. Τα ποσά που αναφέρονται υποδηλώνουν την αξία σε δολάρια που έχουν χαθεί, περίπου, από την φοροδιαφυγή κατά τα τελευταία χρόνια.

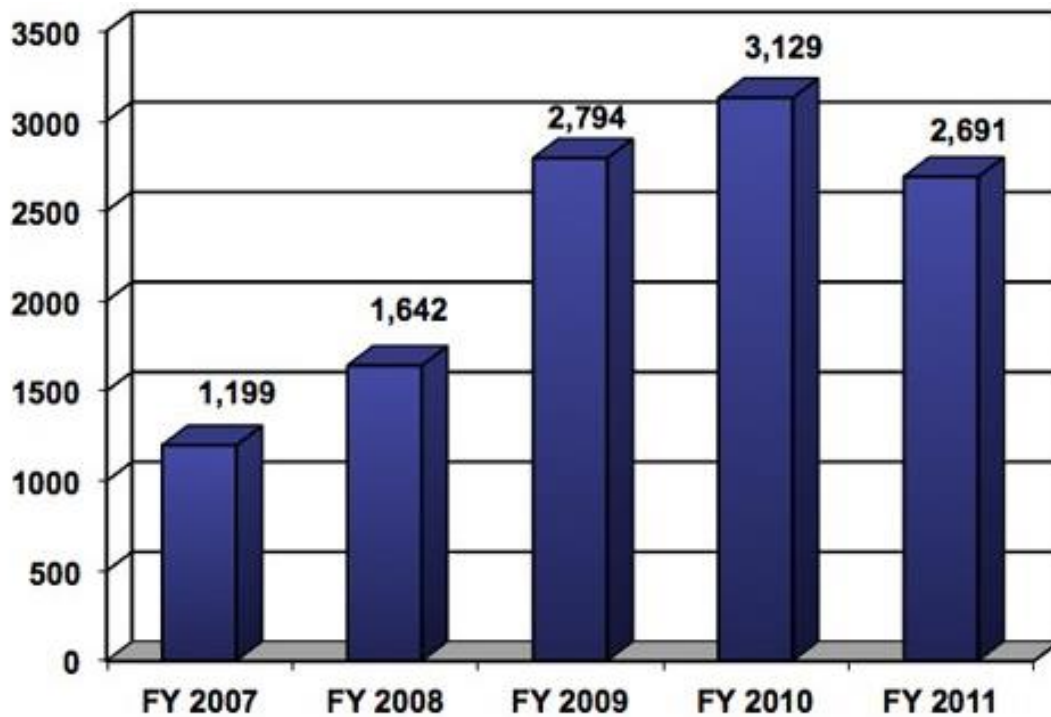

Πηγή: Bergström, 2012.

Διάγραμμα 3.5. Η φοροδιαφυγή στο κόσμο

Οι Η.Π.Α. φαίνεται ότι έχουν χάσει τα μεγαλύτερα ποσοστά δημοσίων κερδών από την διαφυγή, ενώ ακολουθούν η Βραζιλία και η Ιταλία. Όπως, επίσης, καταδεικνύεται στη δεκάδα με τις χώρες της υψηλότερης φοροδιαφυγής, κατατάσσονται 6 χώρες που βρίσκονται στη περιοχή της ευρωπαϊκής ηπείρου.

Επίσης, όσον αφορά τις Η.Π.Α., το πιο κάτω διάγραμμα αναφέρεται στις περιπτώσεις που μελέτησε το FBIόσον αφορά τις απάτες που διαπράχθηκαν στα πλαίσια της λήψεως δανεισμού από χρηματοοικονομικούς φορείς, για τα έτη 2007-2011.

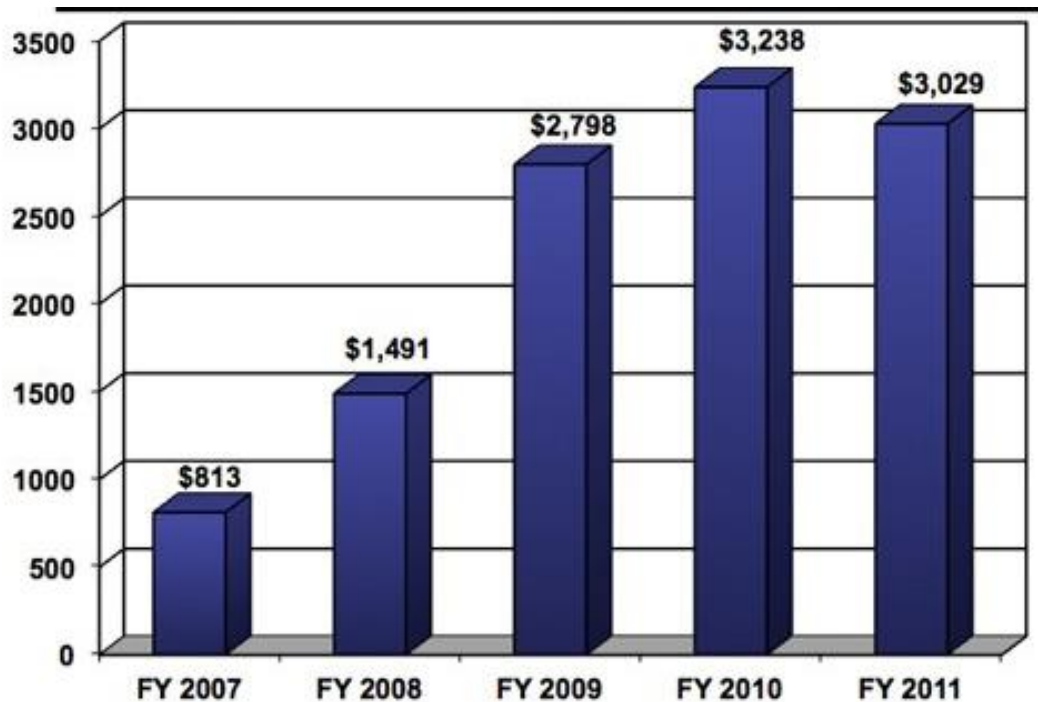
Πηγή: FBI, 2011.

Διάγραμμα 3.6. Απάτες και δανεισμός στις Η.Π.Α.

Η αύξηση στα κρούσματα, μεταξύ 2007 και 2011, είναι συνεχής, ενώ το 2011 οι περιπτώσεις είχαν υπερδιπλασιαστεί, σε σχέση με το έτος εκκίνησης, το 2007.

Οι παραπάνω απάτες αποτιμήθηκαν σε εκατομμύρια δολάρια, με βάση το παρακάτω διάγραμμα.

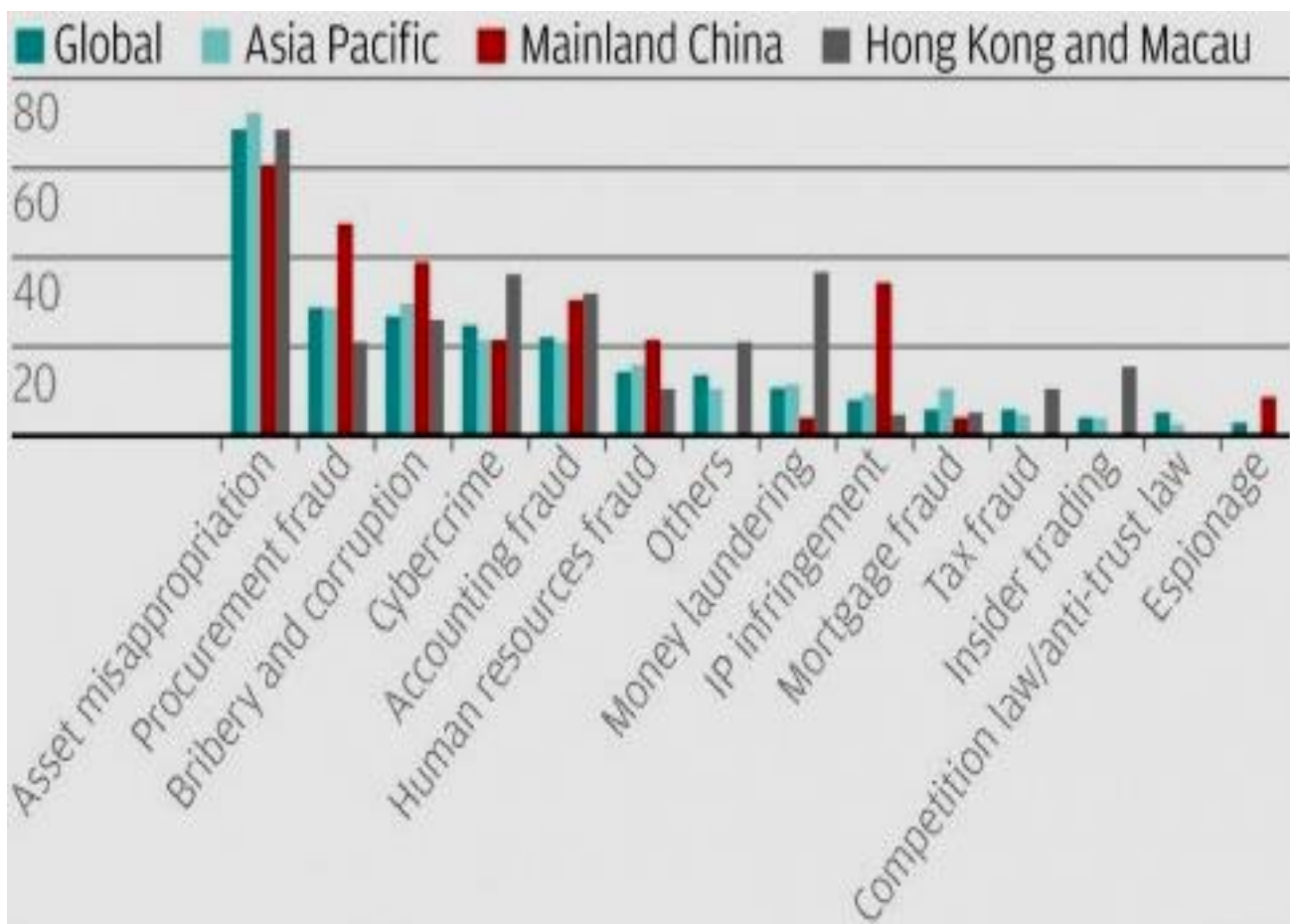

Πηγή: FBI, 2011.

Διάγραμμα 3.7. Το κόστος της απάτης δανεισμού στις Η.Π.Α.

Το κόστος των αναφερόμενων απατών είναι, σαφώς, υπέρογκο και συνεχώς αυξανόμενο. Από τα 813 εκατομμύρια δολάρια το 2007, οι απάτες σε σχέση με το δανεισμό κόστισαν στην αμερικανική οικονομία 3,029 δισεκατομμύρια δολάρια το 2011.

Αναφορικά με λοιπές χώρες του κόσμου κι επιπλέον μορφές εγκλημάτων του λευκού κολάρου, το παρακάτω διάγραμμα είναι χαρακτηριστικό.

Πηγή: Han- Shih, 2014.

Διάγραμμα 3.8. Εγκλήματα του λευκού κολάρου παγκοσμίως το 2014

Με βάση τα στοιχεία του διαγράμματος, η κατάχρηση των περιουσιακών στοιχείων ήταν το σημαντικότερο παράπτωμα τόσο παγκοσμίως, όσο και την Ασία, την Κίνα, το Χονγκ Κονγκ και το Μακάο. Η δωροδοκία, η διαφθορά και η λογιστική απάτη, επίσης, εντοπίζονται σε υψηλά επίπεδα σε όλες τις περιπτώσεις.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Λαμβάνοντας υπόψη των όγκο των πληροφοριών που παρατέθηκαν στην παρούσα εργασία, μπορεί εύκολα να καταστεί σαφές ότι το οικονομικό έγκλημα και τα εγκλήματα του λευκού κολάρου ενυπάρχουν στην κοινωνία, ακόμα, ίσως και από την αρχαιότητα.

Οι κλοπές, οι απάτες, οι δωροδοκίες, η διαφθορά και άλλες παραβάσεις οικονομικής φύσεως διαπράττονται διαχρονικά από τον άνθρωπο. Βέβαια, τα εγκλήματα του λευκού κολάρου, όπως μάλλον και κάθε μορφή εγκληματικότητας, εξελίσσονται και μεταλλάσσονται με την πάροδο των ετών, λόγω των γενικότερων κοινωνικών συνθηκών που επικρατούν.

Σήμερα, το ξέπλυμα βρώμικου χρήματος, λόγω χάρη, απαντάται εκτενώς διεθνώς σε πολύ μεγάλο ποσοστό, καθώς αξιοποιούνται οι ηλεκτρονικές συναλλαγές και το διεθνές τραπεζικό σύστημα. Οι λογιστικές απάτες, επίσης, είναι ένα σύνηθες φαινόμενο στα πλαίσια της επιχειρηματικής δραστηριότητας. Η δωροδοκία, ακόμα, αφορά σε μεγάλο ποσοστό της δημόσιας και της ιδιωτικής διοίκησης φορέων και οργανισμών.

Στην Ελλάδα, διαχρονικά, εντοπίζονται μεγάλα ποσοστά φοροδιαφυγής τα οποία μειώνουν σημαντικά τα δημόσια έσοδα. Η φοροδιαφυγή στη χώρα συνιστά μεγάλο ποσοστό του ΑΕΠ και αποτιμάται σε δισεκατομμύρια ευρώ.

Στην Ευρώπη, επίσης, το ζήτημα της φοροδιαφυγής είναι υψίστης σοβαρότητας, ενώ η δωροδοκίες στις επιχειρήσεις εμφανίζονται με υψηλά ποσοστά.

Σε παγκόσμια κλίμακα, όπως είναι λογικό, εντοπίζονται όλες οι μορφές των εγκλημάτων του λευκού κολάρου.

Η εγκληματικότητα του λευκού κολάρου συνιστά φαινόμενο το οποίο, σαφώς, και δε μπορεί να εξαλειφθεί από την ανθρώπινη κοινωνία. Η απολυτότητα του ισχυρισμού αυτού βασίζεται στο γεγονός ότι, σε καμία περίπτωση, δεν είναι δυνατή η πρόβλεψη και η αποτροπή της συμπεριφοράς του εκάστοτε ανθρώπου από την παραβατικότητα, και στα πλαίσια της οικονομίας.

Τα όποια μέτρα λαμβάνονται, βέβαια, είναι χρήσιμα και πρέπει να ενισχύονται. Ακόμα και αν το φαινόμενο δεν μπορεί διαγραφεί πλήρως, μπορεί σίγουρα να περιοριστεί. Οι εθνικές δράσεις και η διεθνής συνεργασία προς την κατεύθυνση αυτή, συνιστούν τις κύριες διεξόδους για την καταπολέμηση του φαινομένου.

Βιβλιογραφία

Ελληνικές πηγές

Αλεβαντής, Π., (2015), «Παρανομίες και απάτες στην Ευρωπαϊκή Ένωση», FortuneGreece, διαθέσιμο στο: <http://www.fortunegreece.com/article/paranomies-ke-apates-stin-evropaiki-enosi/>, ανακτήθηκε την 28/11/2017.

Βαρχαλαμά, Ε, Βενιέρης, Ι. & Σαλίμπα, Ζ., (2012), *ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ: Βασικά Στοιχεία και Έννοιες για τη Συνδικαλιστική Παρέμβαση*, Προγράμματα Δια Βίου Εκπαίδευσης, Εκπαιδευτικό Υλικό, Ινστιτούτο Εργασίας ΓΣΕΕ.

Βελέντζας, Γ., Κάρταλης, Ν. & Μπρώνη, Γ., (2012), *Ελεγκτική & Διεθνή Πρότυπα Ελέγχου*, Θεσσαλονίκη: Αυτοέκδοση.

DeMaillard, J., (1996), *Εγκλήματα και/ Νόμοι*, Αθήνα: Εκδόσεις Τραυλός Π.-Κωσταράκη, Ε.

Δεμέτης, Χ., (2015), «Το προφίλ του Σώρρα και το χρονικό της απάτης με το ομόλογο των 600 δις», News247, διαθέσιμο στο: <http://news247.gr/eidiseis/afieromata/to-profil-toy-swrra-kai-to-xroniko-ths-apaths-me-to-omologo-twn-600-dis.3740787.html>, ανακτήθηκε την 30/7/2017.

Deloitte, (2014), *Έρευνα για την Πρόληψη της Απάτης στην Ελληνική Ασφαλιστική Αγορά*.

Διανέοσις, (2016), *Η Φοροδιαφυγή στην Ελλάδα: Αιτίες, Έκταση και Προτάσεις Καταπολέμησής της*.

Εγκυκλοπαίδεια Δομή, (2007α), *«Δωροδοκία»*, Αθήνα: Εκδόσεις Δομή Α.Ε.

Εγκυκλοπαίδεια Δομή, (2007β), *«Υπεξαίρεση»*, Αθήνα: Εκδόσεις Δομή Α.Ε.

Η Καθημερινή, (2016), «Φοροδιαφυγή 16 δις. το έτος στην Ελλάδα σύμφωνα με την ΕΥ», 8 Νοεμβρίου.

Η Ναυτεμπορική, (2017), «Νέα υπηρεσία θα «κυνηγήσει» τις μεγάλες υποθέσεις οικονομικού εγκλήματος», 20 Ιουλίου.

Καπερναράκου, Κ., (2017), «Δίκτυο διοχέτευε «μαύρο» χρήμα από την Ισπανία προς την Κίνα», *Η Καθημερινή*, 6 Αυγούστου.

Κραμβιά- Καπαρδή, Μ. & Τσολάκης, Χ., (2011), *Οικονομικά εγκλήματα στις επιχειρήσεις: Πρόληψη, Διερεύνηση, Αποτροπή*, Αθήνα: Εκδόσεις Κριτική.

Κρουστάλλη, Δ., (2017), «Η Τράπεζα της Ελλάδος αποκαλύπτει την απάτη του απένταρου Σώρρα», *Το Βήμα*, 12 Μαρτίου.

Λάζος, Γ., (2016), *Οικονομική Εγκληματικότητα*, Εκπαιδευτικό Υλικό, Πάντειο Πανεπιστήμιο, Τμήμα Κοινωνιολογίας.

Μάνδρου, Ι., (2014), «Νέα δίωξη Λαυρεντιάδη για απάτη και ξέπλυμα», *Η Καθημερινή*, 18 Οκτωβρίου.

Μαντάς, Θ., (2017), «Το οικονομικό έγκλημα και πως αντιμετωπίζεται», *Insider*, διαθέσιμο στο: <http://www.insider.gr/apopseis/vlogs/48164/oikonomiko-egklima-kai-pos-antimetopizetai>, ανακτήθηκε την 5/10/2017.

Παπαδάκου, Γ., (2011), «Πώς στήθηκε η κομπίνα με την ProtonBank», *Το Βήμα*, 10 Νοεμβρίου.

PriceWaterhouseCoopers, (2011), Παγκόσμια Έρευνα για το Οικονομικό Έγκλημα.

Ραΐκου, Δ., (2006), *Δημόσια διοίκηση και διαφθορά*, Αθήνα: Εκδόσεις Σάκκουλα.

Ρέππας, Α., Π., (2010), *Διαφθορά: Τα αίτια και οι συνέπειες*, Σημειώσεις Διαλέξεων, Τμήμα Οικονομικής και Περιφερειακής Ανάπτυξης, Πάντειο Πανεπιστήμιο, Αθήνα.

Το Βήμα, (2017), «Ιταλία: Έρευνα εις βάρος του Μπερλουσκόνι για μαφιόζικες επιθέσεις», 31 Οκτωβρίου.

Χατζόπουλος, Φ. Π. (2007), *Ασφαλίσεις ζωής και υγείας*, Εκδόσεις Συμμετρία, Αθήνα.

Χριστινάκης, Π., (1995), *Εγκληματολογία- Τεύχος Α΄*, Αθήνα: Εκδόσεις Συμμετρία.

Χυτήρης, Λ. & Αννινος, Λ., (2015), *Διοίκηση και ποιότητα υπηρεσιών*, Αθήνα: Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών.

Ξενόγλωσσες πηγές

Adamoli, S., (2017), “Money laundering”, Encyclopedia Britannica, διαθέσιμο στο: <https://www.britannica.com/topic/money-laundering>, ανακτήθηκε την 22/7/2017.

Adler, F., Laufer, W.& Mueller, O., G., (2017), *Loose Leaf for Criminology, 9th Edition*, McGraw Hill Education.

Anghel, C., (2010), Fighting economic crime in the European Arena, *Annals of the University of Oradea, Economic Science Series*, 19(2).

Armstrong, C., (2017), “Reporting Bankruptcy Fraud”, The Balance, διαθέσιμο στο: <https://www.thebalance.com/reporting-bankruptcy-fraud-316245>, ανακτήθηκε την 1/8/2017.

Baldock, T., (1997), Insurance Fraud, *Trends & Issues in crime and criminal justice*, 66, Australian Institute of Criminology.

Barnett, C., (2000), *The Measurement of White-Collar Crime Using Uniform Crime Reporting (UCR) Data*, U.S. Department of Justice.

Bergström, E., (2012), “Tax cheating: an inherited family-business, Euroviews, διαθέσιμο στο: <http://www.euroviews.eu/2012/?p=4083>, ανακτήθηκε την 27/11/2017.

Blake, A., I., (2017), “5 Most Common Ways Employee Theft Occurs”, διαθέσιμο στο: <http://smallbusiness.chron.com/5-common-ways-employee-theft-occurs-41183.html>, ανακτήθηκε την 3/8/2017.

Chrysopoulos, P., (2016), “Greece Ranks 4th in Corruption Among Developed Nations”, Greek Reporter, διαθέσιμο στο: <http://greece.greekreporter.com/2016/06/06/greece-ranks-4th-in-corruption-among-developed-nations/>, ανακτήθηκε την 27/11/2017.

Coleman, J., W., (2001), *The Criminal Elite: Understanding White-Collar Crime*, New York: St Martin's Press.

Crowley, J., (2009), "10 Biggest White-Collar Crimes In History (and How They Were Unravelling)", Business Bundit, διαθέσιμο στο: <http://www.businesspundit.com/white-collar-crimes-history-and-how-they-were-unravelling/>, ανακτήθηκε την 1/9/2017.

European IPR Helpdesk, (2015), *How to manage confidential business information*, Fact Sheet.

FBI, (2011), *Financial Crimes Report 2010-2011: Financial Crimes Report to the Public, Fiscal Years 2010-2011*.

Geis, G., (2011), *White-collar and corporate crime: a documentary and reference guide*, Greenwood.

Goldshtein, E., (2015), White Collar Crime: The Black Plague of the 21st Century, *Undergraduate Law Journal*, Spring.

Gottschalk, P., (2017), White- Collar Crime Triangle: Finance, Organization and Behavior, *Journal of Forensic Sciences & Criminal Investigation*, 4(1).

Gounev, P.& Ruggiero, V., (2012), *Corruption and Organized Crime in Europe: Illegal partnerships*, USA: Routledge.

Han- Shih, T., (2014), "Money laundering huge in Hong Kong and Macau: crime survey", South China Morning Post, διαθέσιμο στο: <http://www.scmp.com/business/money/article/1440524/money-laundering-huge-hong-kong-and-macau-crime-survey>, ανακτήθηκε την 29/11/2017.

Katz, J., (1980), Social Movement Against White-Collar Crime, *Criminology Review Yearbook*, 2.

Levratto, N., (2013), From failure to corporate bankruptcy: a review, *Journal of Innovation and Entrepreneurship*, 2(20).

McCarthy, N., (2014), “The Multinational Industries That Bribe The Most”, Statista, διαθέσιμο στο: <https://www.statista.com/chart/3034/the-multinational-industries-that-bribe-the-most/>, ανακτήθηκε την 28/11/2017.

McKenna, B., (2014), “White-collar crime hits more than a third of Canadian organizations”, The Globe and Mail”, διαθέσιμο στο: <https://www.theglobeandmail.com/report-on-business/white-collar-crime-rises-in-canada/article17058885/>, ανακτήθηκε την 28/11/2017.

Murray, J., (2017), “What Is Embezzlement?”, The Balance, διαθέσιμο στο: <https://www.thebalance.com/what-is-embezzlement-398244>, ανακτήθηκε την 24/7/2017.

Nagarajan, G & Khaja-Sheriff, J., (2012), White Collar Crimes in India, *International Journal of Social Science & Interdisciplinary Research*, 1(9).

Petkantchin, V., (2013), The tax and regulatory causes of the underground economy, *IEM's Economic Note*, May.

Pettinger, T., (2008), “Immigration and the Black Market”, διαθέσιμο στο: <http://www.economicshelp.org/blog/557/labour-markets/immigration-and-the-black-market/>, ανακτήθηκε την 23/7/2017.

Pettinger, T., (2012), “Tax avoidance and tax evasion”, Economics Help, διαθέσιμο στο: <http://www.economicshelp.org/blog/glossary/tax-avoidance/>, ανακτήθηκε την 21/7/2017.

Ray, L., (2017), “How Does Embezzlement Affect Businesses?”, Chron, διαθέσιμο στο: <http://smallbusiness.chron.com/embezzlement-affect-businesses-60032.html>, ανακτήθηκε την 24/7/2017.

Saxby, P., & Anil, R., (2012), Financial loss and suicide, *The Malaysian Journal of Medical Sciences*, 19(2).

Sutherland, E., (1941), Crime and business, *The Annals of the American Academy of Political and Social Science*, 217.

United Nations, (2005), “*Economic and Financial Crimes: Challenges to sustainable development*”, The Eleventh United Nations Congress on Crime Prevention and Criminal Justice, 18-25 April, Bangkok, Thailand.

Vlogaert, J., (2001), Fighting Economic Crime- Action Taken in the European Union, *Journal of Financial Crime*, 9(1).

Ηλεκτρονικές πηγές

Business Dictionary, (2017), “Crime”, διαθέσιμο στο: <http://www.businessdictionary.com/definition/crime.html>, ανακτήθηκε την 20/7/2017.

Encyclopedia, (2017), “Economic Crime: Theory”, διαθέσιμο στο: <http://www.encyclopedia.com/law/legal-and-political-magazines/economic-crime-theory>, ανακτήθηκε την 20/7/2017.

Business Dictionary, (2017b), “Tax Evasion”, διαθέσιμο στο: <http://www.businessdictionary.com/definition/tax-evasion.html>, ανακτήθηκε την 21/7/2017.

Financial Intelligence Unit-Republic of Mauritius, (n.d.), “Process of Money Laundering”, διαθέσιμο στο: <http://www.fiumauritius.org/English/Pages/Process-of-Money-Laundering.aspx>, ανακτήθηκε την 21/7/2017.

Bank Negara Malaysia, (2014), “Money Laundering & Terrorism Financing”, διαθέσιμο στο: <http://amlcft.bnm.gov.my/AMLCFT01.html>, ανακτήθηκε την 21/7/2017.

Ευρετήριο Οικονομικών Όρων, (2017), «Παραοικονομία», διαθέσιμο στο: <https://www.euretirio.com/paraoikonomia/>, ανακτήθηκε την 23/7/2017.

Iefimerida, (2017), «Έρευνα γερμανικού ινστιτούτου: Παγκόσμια πρωταθλήτρια στην παραοικονομία η Ελλάδα», διαθέσιμο στο: <http://www.iefimerida.gr/news/359266/ereyna-germanikoy-institoytoy-pagkosmia-protathlitria-stin-paraoikonomia-i-ellada>, ανακτήθηκε την 23/7/2017.

CNNGreece, (2016), «Καθηγητές του ΑΠΘ κατηγορούνται για υπεξαίρεση ευρωπαϊκών κονδυλίων», διαθέσιμο στο: <http://www.cnn.gr/news/ellada/story/54188/kathigites-toy-apth-katigoroyntai-gia-ypexairesi-eyropaikon-kondyilion>, ανακτήθηκε την 24/7/2017.

Business Dictionary, (2017), “Securities”, διαθέσιμο στο: <http://www.businessdictionary.com/definition/securities.html>, ανακτήθηκε την 30/7/2017.

Iefimerida, (2017), «Η απάτη Σόρρα και οι ευθύνες κυβέρνησης και Δικαιοσύνης», διαθέσιμο στο: <http://www.iefimerida.gr/news/311173/i-apati-sorra-kai-oi-eythynes-kyvernisis-kai-dikaiosynis>, ανακτήθηκε την 30/7/2017.

HG.org., (2017), “Securities Fraud Law”, διαθέσιμο στο: <https://www.hg.org/securities-fraud-law.html>, ανακτήθηκε την 30/7/2017.

FBI, (2012), “Bankruptcy Fraud”, διαθέσιμο στο: <https://www.fbi.gov/news/stories/bankruptcy-fraud>, ανακτήθηκε την 1/8/2017.

Legal Information Institute, (n.d.), “Government Fraud”, διαθέσιμο στο: https://www.law.cornell.edu/wex/government_fraud, ανακτήθηκε την 2/8/2017.

Investing Answers, (2017), “Tax Fraud”, διαθέσιμο στο: <http://www.investinganswers.com/financial-dictionary/laws-regulations/tax-fraud-4116>, ανακτήθηκε την 2/8/2017.

Corruptie, (n.d.), “What is corruption?”, διαθέσιμο στο: <http://www.corruptie.org/en/corruption/what-is-corruption/>, ανακτήθηκε την 3/8/2017.

Act for Libraries, (2017), “Criminology Political Crime Explained Political Corruption Bribes Fraud White Collar Crime”, διαθέσιμο στο: <http://www.actforlibraries.org/criminology-political-crime-explained-political-corruption-bribes-fraud-white-collar-crime/>, ανακτήθηκε την 3/8/2017.

Ελληνική Ένωση Τραπεζών, (2017), «Καταπολέμηση οικονομικού εγκλήματος / Καταπολέμηση ξεπλύματος βρώμικου χρήματος», διαθέσιμο στο:

<http://www.hba.gr/ActivityAreas/List?type=MoneyLaundering>, ανακτήθηκε την 27/11/2017.

Ευρωπαϊκή Ένωση, (2017), «Πρόληψη της απάτης», διαθέσιμο στο: https://europa.eu/european-union/topics/fraud-prevention_el, ανακτήθηκε την 27/11/2017.

BusinessNews, (2015), «Κομισιόν: Πληγή ύψους 37 δισ. ευρώ η φοροδιαφυγή στην Ελλάδα», διαθέσιμο στο: <https://www.businessnews.gr/article/19844/komision-pligi-yprosoys-37-dis-eyro-i-forodiafygi-stin-ellada>, ανακτήθηκε την 27/11/2017.

NewMoney, (2017), «Μεγαλώνει η διαφθορά στην Ελλάδα», διαθέσιμο στο: <http://www.newmoney.gr/palmos-oikonomias/ellada/314698-megalonei-i-diafthora-stin-ellada>, ανακτήθηκε στις 27/11/2017.

News247, (2017), «ΕΥ: Διαφθορά και απάτη χτυπάνε κόκκινο και πάλι στην Ελλάδα», διαθέσιμο στο: <http://news247.gr/eidiseis/oikonomia/epixeiriseis/ey-diafthora-kai-apaty-xytypane-kokkino-kai-pali-sthn-ellada.4709319.html>, ανακτήθηκε την 27/11/2017.

In, (2017), «Δεκάδες γερμανικές τράπεζες συμμετείχαν σε ξέπλυμα χρήματος από τη Ρωσία», διαθέσιμο στο: <http://news.in.gr/world/article/?aid=1500135236>, ανακτήθηκε την 28/11/2017.

Iefimerida, (2016), “KPMG: Αυτό είναι το προφίλ όσων διαπράττουν εταιρικές απάτες”, διαθέσιμο στο: <http://www.iefimerida.gr/news/286077/kpmg-ayto-einai-profil-oston-diaprattoyn-etairikes-apaty>, ανακτήθηκε την 28/11/2017.

Statista, (2017), “Percentage of people around the world who have paid a bribe to selected services in 2013”, διαθέσιμο στο: <https://www.statista.com/statistics/262095/global-corruption-barometer--bribery-rates-around-the-world-by-service/>, ανακτήθηκε στις 28/11/2017.

www.reuters.com

www.worldpress.com